

วารสารชัยภูมิปริทรรศน์

Journal of Chaiyaphum Review

ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2561)
Vol. 1 No. 3 (August – December 2018)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นวารสารตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทัศน์หนังสือ และบทความวิชาการประเภทอื่นๆ
2. เพื่อเป็นสื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงวิชาการของนักวิจัยและนักวิชาการทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อเป็นวารสารเสนอองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานุชนตามหลักการศึกษา เชิงพุทธศาสนาและศาสตร์ต่างๆ
4. เพื่อพัฒนาวารสารให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาและเป็นการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลงานการวิจัยและบทความทางวิชาการทางพระพุทธศาสนาและศาสนาต่างๆ รวมทั้งปรัชญาให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน TCI

เจ้าของ

กองบรรณาธิการวารสารชัยภูมิปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ เลขที่ 97 หมู่ที่ 14 บ้านโนนเหลียม ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ 36000 โทรศัพท์ 082-134-1049, 082-443-9987

ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.

พระเทพภาวนาวิกรม

พระราชปริยัติกวี, ศ.ดร.

พระเทพปวรเมธี, รศ.ดร.

พระราชสีมาภรณ์

พระราชปริยัติมุนี, รศ.ดร.

พระราชสีมาภรณ์

พระโสภณรัตน์บัณฑิต, รศ.ดร.

พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.

พระครูปริยัติกิตติธำรง, รศ.ดร.

พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิโกโร, รศ.ดร.

รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม

ผศ.ดร.สุรพล พรหมกุล

ราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์, กรรมการมหาเถรสมาคม

เจ้าคณะจังหวัดชัยภูมิ

อธิการบดี

รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร

รองอธิการบดีวิทยาเขตนครราชสีมา

คณบดีคณะพุทธศาสตร์

รองอธิการบดีวิทยาเขตนครราชสีมา

รองอธิการบดีวิทยาเขตขอนแก่น

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตร์

บรรณาธิการ

พระศรีสังฆญาณมุนี, ดร.

บรรณาธิการผู้ช่วย

พระมหาวิฑูรย์ สิริเมธี, ดร.

ดร.พูนศักดิ์ กมล

นางสาวกมัยธร มงคลกุล

กองบรรณาธิการ

พระเมธีสุตาภรณ์, ผศ.ดร.

พระครูสังวรวิริยกิจ, ผศ.ดร.

พระครูใบฎีกาหัสดี กิตตินนโท, ผศ.ดร.

พระมหาปัญญาวรรวัฒน์ สิริภโท, ผศ.ดร.

รศ.ดร.ประเวศ อินทองปาน

ศ.ดร.วัชรระ งามจิตรเจริญ

ดร.กนกกรส ผลากรกุล

ผศ.ดร.ตามใจ อริสุทธิโยธิน

อัญชลี ยุคล ณ อยุธยา

ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

พระปลัดสุรวุฒิ ฉันทมโม, ดร.

พระครูสุตภัสสรธรรม, ดร.

ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประธานกรรมการมูลนิธินายแพทย์สุจินต์ ผลากรกุล.

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

ผศ.ดร.วินัย ภูมิสุข	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
ดร.สุนทร ธนศิลป์พิชิต	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
ดร.ปรธกร ปุระกัน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
ดร.กาญจพงศ์ สุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
ดร.พูนศักดิ์ กมล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
ดร.สมเจต หลวงกัน	ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม

ฝ่ายจัดรูปเล่ม/สมาชิกวารสาร

พระมหาวิฑูรย์ สิทธิเมธี, ดร. ดร.พูนศักดิ์ กมล นางสาวกมัยธร มงคลกุล

พิมพ์ที่

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 97 หมู่ที่ 14 บ้านโนนเหลื่อม
ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ 36000 โทรศัพท์ 082-134-1049, 082-443-9987

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้ ก็ได้รับความสนใจจากนักวิชาการหลายๆ หน่วยงาน และยังได้รับความอนุเคราะห์ตรวจพิจารณาบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 3 หน่วยงานในทุกฉบับที่ทางสถาบันได้ขับเคลื่อนงานวารสารเรื่อย ๆ จึงนับว่าเป็นเรื่องที่น่าอนุโมทนาและดีใจเป็นอย่างยิ่ง และในปีต่อไปทางกองบรรณาธิการก็จะได้อีกโอกาสส่งวารสารเข้าประเมินเพื่อเข้าฐาน TCI ต่อไป ทั้งนี้ ฉบับนี้ก็ยังประกอบด้วยบทความวิชาการจำนวน 5 เรื่องเช่นเคย ดังนี้

1. เรื่อง **การบริการวิชาการแก่ชุมชนโดยใช้โครงการค่ายวรรณกรรมจากนิทานเปิดบ้านสู่สากลของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ** โดย พัทธนันท์ พาป้อ และ ปพิชญา พรหมกันธา สรุปว่า การบริการวิชาการแก่ชุมชนโดยใช้โครงการค่ายวรรณกรรมจากนิทานเปิดบ้านสู่สากลของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการการบริการวิชาการแก่ชุมชนโดยใช้โครงการค่ายวรรณกรรมจากนิทานเปิดบ้านสู่สากลของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ และ 2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการการบริการวิชาการแก่ชุมชนโดยใช้โครงการค่ายวรรณกรรมจากนิทานเปิดบ้านสู่สากลของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมการจัดโครงการของผู้เข้าร่วมโครงการการบริการวิชาการสู่สังคม สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ในทุกด้าน ซึ่งสูงกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้ และ 2) ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับพึงพอใจมาก สูงกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. เรื่อง **การเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงพุทธจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยในภาคเหนือ** โดย พระครูวินัยธรสัณชัย ญาณวีโร และ อุทัย ขุมเหล็ก สรุปว่า การเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงพุทธจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยในภาคเหนือ ความซื่อสัตย์สุจริต มีความเห็นที่ถูกต้อง มีความจริงใจ ดำรงชีวิต โดยการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในการประพฤติตน มีความสามัคคี มีเหตุผลในการดำเนินชีวิต รู้จักเคารพ ในสิทธิผู้อื่น พร้อมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพสิทธิของกันและกัน โดยไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เรียนรู้ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสิทธิเสรีภาพตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เช่น สิทธิเสรีภาพของ ความเป็นมนุษย์ และพฤติกรรมเชิงพุทธจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยในภาคเหนือที่พึงประสงค์ มี ความมั่นใจในตนเอง รู้จักรับผิดชอบเสียสละ คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น ความมั่นใจที่จะทำในสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ สำเร็จได้ตามที่ตนได้ตั้งใจไว้ มีความอดทนต่ออุปสรรค มีความเชื่อมั่นในตนเองมักจะกล้าตัดสินใจด้วยตนเอง เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาบทความนี้ คือ หลัก พุทธจริยธรรม คือ ประโตโมสะ ประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมที่ดี ด้วยหลักที่ว่ากรรมมีกัลยาณมิตร โยนิโส มนสิการ การใช้ปัญญา ซึ่งจะต้องพิจารณาว่าควรใช้ความคิดให้ถูกต้อง ความเป็นกัลยาณมิตรตายเป็น องค์ประกอบภายนอกและโยนิโส มนสิการเป็นองค์ประกอบภายใน การเสริมสร้างพุทธจริยธรรมต้องอาศัย การส่งเสริมการนำหลักธรรมข้างต้นไปใช้ให้เกิดผลจริงๆ ซึ่งบางชุมชนก็นำไปประยุกต์ใช้จนเกิดผลก็มี เช่น โรงเรียนฉือจี้ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ได้นำหลักพุทธธรรมไปใช้ในการเรียนการสอนอย่างเป็นรูปธรรม สอนให้รู้จักความเป็นมนุษย์ก่อน แล้วค่อยเติมวิชาการเข้าไป คือ ต้องดี มีคุณธรรม และเก่งด้วย

3. เรื่อง **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพุทธศาสตร์** โดย พระครูวินัยธรสัณชัย ญาณวิโร พระครูปริยัติกิตติวิมล และ มนตรี วิชัยวงศ์ สรุปรว่า บทความนี้สรุปได้ สองประเด็น คือ 1) หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความพอประมาณโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ ความมีเหตุผล การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น ตลอดจนคำนึงถึงผลอย่างรอบคอบ ภูมิคุ้มกัน การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยมีเงื่อนไขอยู่ 2 ประการ เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการปฏิบัติ เงื่อนไขคุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทนมีความเพียรใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต 2) หลักธรรมอันเป็นวิธีการแห่งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพุทธศาสตร์ หลักธรรมสัปปุริสธรรมหลักธรรมของสัตบุรุษ และมีความเชื่อมโยงกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตกผลึกกลายเป็นองค์ความรู้ นำไปสู่การปฏิบัติ คือ (1) ความพอประมาณ เป็นผู้รู้จักประมาณ เป็นผู้รู้จักตน (2) ความมีเหตุผล เป็นผู้รู้จักเหตุ เป็นผู้รู้จักผล (3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว เป็นผู้รู้จักกาล เป็นผู้รู้จักบริษั ชุมชน เป็นผู้รู้จักบุคคล เศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจที่พึ่งตนเองได้ เพื่อแสวงหาทางออกจากวิกฤตเศรษฐกิจให้กับสังคมไทยดังนั้นปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก็คือ “การพึ่งตนเองได้” เศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นให้คนในชุมชนพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตและบริโภคอย่างพอเพียง ไปจนถึงขั้นการแปรรูปอุตสาหกรรมครัวเรือน แปรรูปทรัพย์สินให้เป็นทุน สร้างอาชีพและเสริมทักษะทางวิชาการที่หลากหลาย พัฒนาจุดแข็ง เสริมจุดอ่อนให้แข็งแกร่งและเกิดการพัฒนา ให้ชุมชนดำรงอยู่ได้ด้วยการยึดหลักแห่งความถูกต้องดีงาม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

4. เรื่อง **อุดมคติชีวิตของพระพรหมมิ่งคลาจารย์** โดย ณรงค์ ชัยช้าง และ อัญญาณี ชัยช้าง สรุปรว่า บทความเรื่องนี้ศึกษาอุดมคติชีวิตในพุทธปรัชญาเถรวาทได้กล่าวถึงความจริงของชีวิตในฐานะเป็นองค์ประกอบของรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ที่มีลักษณะของการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป เพื่อชี้ให้เห็นว่าอะไรคือความทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ความดับทุกข์ และข้อปฏิบัตินำไปสู่ความดับแห่งทุกข์ของชีวิต ส่วนอุดมคติว่าด้วยความดีของชีวิตได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการบรรพชาอุปสมบท คันถุระและวิปัสสนาธุระ ซึ่งแนวทางในการปฏิบัติเพื่อกำจัดอาสวะกิเลส ในขณะที่การเผยแผ่ธรรมนั้นเน้นให้พระอรหันต์สาวกเป็นแบบอย่างด้านพระปริยัติ ปฏิบัติและปฏิเวธแก่พุทธศาสนิกชน โดยมีเป้าหมายที่อยู่ประโยชน์เกื้อกูลเพื่อความสุขแก่พหุชนและเพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก ด้านอุดมคติว่าด้วยความดีของชีวิตท่านได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับแนวคิดการบรรพชาอุปสมบท การศึกษาธรรม และการปฏิบัติธรรมโดยเน้นสาระมากกว่าพิธีกรรม ส่วนวิธีการเผยแผ่ธรรมท่านมีแนวคิดด้านการอธิบายธรรมด้วยการกล่าวปาฐกถาแบบประยุกต์ให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การสร้างความรู้ความเข้าใจตามหลักพระพุทธศาสนาและการสร้างธรรมทายาทเพื่อประโยชน์สุขแก่ตนเองและสังคมเพื่อส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนมีโอกาสในการศึกษาและปฏิบัติธรรมตามหลักพุทธศาสนานำมาซึ่งประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ตนเองและสังคมต่อไป

5. เรื่อง **ความภูมิใจในการทำงาน** โดย สมศักดิ์ สงวนดี และพนมนคร มีราคา สรุปรว่า ความภูมิใจในการทำงานเป็นความรู้สึกส่วนรวมของบุคคลในทางบวกและได้รับผลตอบแทนคือ ผลที่เป็นความภูมิใจในงาน ที่ทำให้บุคคลเกิดความกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นที่จะทำงาน มีขวัญและกำลังใจ จะทำให้ผลงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และส่งผลต่อความสำเร็จตามเป้าหมายอีกด้วย การที่บุคลากรจะเกิดความ

ภูมิใจในการทำงานมากหรือน้อยนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจที่มีอยู่ในหน่วยงาน ถ้าหน่วยงานมีปัจจัยที่เป็น
เครื่องจูงใจมาก ถ้าโดยหลักการแล้วบุคคลในหน่วยงานนั้นก็ย่อมเกิดความภูมิใจในงานมากขึ้นเช่นกัน

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทบรรณาธิการ	ง
สารบัญ	ช
การบริการวิชาการแก่ชุมชนโดยใช้โครงการค่ายวรรณกรรมจากนิทานเปิดบ้าน สู่สากลของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ (The Academic Service to the Community Using The Literature Camp Project from Open House Stories To The International Level of Students in The Thai Language Program, Faculty of Education, Rajabhat University Chaiphum)	1
พัทธนันท์ พาป้อ ปพิชญา พรหมกันธา การเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงพุทธจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยในภาคเหนือ (Strengthening the Buddhist ethical behavior of students and University in the Northern region)	16
พระครูวินัยธรสฤษดิ์ชัย ญาณวีโร อุทัย ชุมเหล็ก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพุทธศาสตร์ (Efficiency Economics on the Buddhist Concept)	26
พระครูวินัยธรสฤษดิ์ชัย ญาณวีโร พระครูปริยัติกิตติวิมล มนตรี วิชัยวงศ์ อุดมคติชีวิตของพระพรหมมังคลาจารย์ (Ideal life of Phra Phrom Mangkhalajarn)	37
ณรงค์ ชัยช้าง อัญญาณี ชัยช้าง ความภูมิใจในการทำงาน (Pride in work)	44
สมศักดิ์ สงวนดี พนมนคร มีราคา จริยธรรมการตีพิมพ์บทความในวารสารชัยภูมิปริทรรศน์	49
การเตรียมต้นฉบับเพื่อการเสนอจัดพิมพ์ในวารสารชัยภูมิปริทรรศน์	51

**การบริการวิชาการแก่ชุมชนโดยใช้โครงการค่ายวรรณกรรมจากนิทานเปิดบ้าน
สู่สากลของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ**
 The Academic Service To The Community Using The Literature Camp Project From Open
 House Stories To The International Level Of Students In The Thai Language Program, Faculty
 Of Education, Rajabhat University Chaiyaphum

พัทธนันท์ พาป้อ

Phatthanant Phapor

ปพิชญา พรหมกันธา

Paphitchaya Phromkantha

สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Thai Language Department, Faculty of Education,

Chaiyaphum Rajabhat University

วันที่รับบทความ (Received) : 13 กันยายน 2561

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 20 พฤศจิกายน 2561

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 22 พฤศจิกายน 2561

บทคัดย่อ

การบริการวิชาการแก่ชุมชนโดยใช้โครงการค่ายวรรณกรรมจากนิทานเปิดบ้านสู่สากลของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการการบริการวิชาการแก่ชุมชนโดยใช้โครงการค่ายวรรณกรรมจากนิทานเปิดบ้านสู่สากลของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ และ

2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการการบริการวิชาการแก่ชุมชนโดยใช้โครงการค่ายวรรณกรรมจากนิทานเปิดบ้านสู่สากลของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมการจัดโครงการของผู้เข้าร่วมโครงการการบริการวิชาการสู่สังคม สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ในทุกด้าน ซึ่งสูงกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับพึงพอใจมาก สูงกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ : การบริการวิชาการแก่ชุมชน, โครงการค่ายวรรณกรรมนิทาน, นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย

Abstract

Academic services to the community by using the literary camp project from the story of the open house to the internationality of students in Thai language, faculty of education, Chaiyaphum Rajabhat University. Objective 1. To study the satisfaction of participants in academic services programs to the community by using the literary camp

program from the international lyrics of thai students, faculty of education, Chaiyaphum Rajabhat University, and 2. To study the satisfaction level of the participants of the academic services program to the community using the literary camp program from the international lyrics of thai students, faculty of education, Chaiyaphum Rajabhat University. Research instruments include satisfaction questionnaires. Statistics used to analyze data include percentages, averages, and standard deviations. The results showed that :

1. Average satisfaction in participating in project arrangements of academic services participants to society. Thai Language, Faculty of Education, Chaiyaphum Rajabhat University. at the most satisfied level. in all aspects, which is higher than the assumptions set out.

2. The satisfaction level of the participants is much higher than the assumptions set.

Keywords : the academic service to the community, the literature camp project, thai students

บทนำ

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 (ราชกิจจานุเบกษา, 2561 : 19-21) เรื่อง มาตรฐานด้านการดำเนินการตามภารกิจของสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วย มาตรฐาน 5 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 ด้านการวิจัยและนวัตกรรม มาตรฐานที่ 3 ด้านการบริการวิชาการ มาตรฐานที่ 4 ด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย มาตรฐานที่ 5 ด้านการบริหารจัดการ ซึ่งในมาตรฐานที่ 3 ด้านการบริการวิชาการ ระบุให้สถาบันอุดมศึกษาให้บริการวิชาการเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทและตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น ชุมชน และสังคม ตามระดับความเชี่ยวชาญและอัตลักษณ์ของประเภทสถาบัน โดยมีการบริหารจัดการที่ประสานความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษา ภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งในและต่างประเทศ และมีความโปร่งใส ชัดเจน และตรวจสอบได้ ผลลัพธ์ของการบริการวิชาการนำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนของผู้เรียน ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ อีกทั้งมาตรฐานที่ 5 ด้านการบริหารจัดการข้อ 5.1 สถาบันอุดมศึกษามีหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนแบบบูรณาการเพื่อให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติและความต้องการที่หลากหลายของประเทศ ทั้งใน ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนสังคม สถานประกอบการ ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน

การบริการวิชาการเป็นภารกิจหลักอีกอย่างหนึ่งของสถาบันอุดมศึกษา คณะควรคำนึงถึงกระบวนการในการให้บริการวิชาการแก่สังคมโดยศึกษาความต้องการของกลุ่มเป้าหมายนำมาจัดทำแผนบริการวิชาการประจำปีทั้งการบริการวิชาการที่ทำให้เกิดรายได้และการบริการวิชาการที่คณะจัดทำเพื่อสร้างประโยชน์แก่ชุมชน โดยมีการประเมินความสำเร็จของการบริการวิชาการ และนำมาจัดทำเป็นแผนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนแก่นักศึกษาให้มีประสบการณ์จากสภาพจริงและนำมาใช้ประโยชน์จนเกิดผลลัพธ์ที่สร้างความพึงพอใจต่อชุมชนและสังคมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2558 : 116) นอกจากนี้ สถาบันอุดมศึกษาพึงให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน สังคม และประเทศชาติในรูปแบบต่าง ๆ ตามความถนัดและในด้านที่สถาบันมีความเชี่ยวชาญ การให้บริการทาง

วิชาการอาจให้เปล่าโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายหรืออาจคิดค่าใช้จ่ายตามความเหมาะสม โดยให้บริการทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน หน่วยงานอิสระ หน่วยงานสาธารณะชุมชน และสังคมโดยกว้าง รูปแบบการให้บริการทางวิชาการมีความหลากหลาย เช่น การอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ทรัพยากรของสถาบันเป็นแหล่งอ้างอิงทางวิชาการให้คำปรึกษา ให้การอบรม จัดประชุมหรือสัมมนาวิชาการ ทำงานวิจัยเพื่อตอบคำถามต่าง ๆ หรือเพื่อชี้แนะสังคม การให้บริการทางวิชาการนอกจากเป็นการทำประโยชน์ให้สังคมแล้ว สถาบันยังได้รับประโยชน์ในด้านต่าง ๆ คือ เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ของอาจารย์อันจะนำมาสู่การพัฒนาหลักสูตร มีการบูรณาการเพื่อใช้ประโยชน์ทางด้านการจัดการเรียนการสอนและการวิจัย พัฒนาตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์สร้างเครือข่ายกับหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นแหล่งงานของนักศึกษาและเป็นการสร้างรายได้ของสถาบันจากการให้บริการทางวิชาการด้วย (เสาวลักษณ์ รัตนพันธ์, มมป : ออนไลน์)

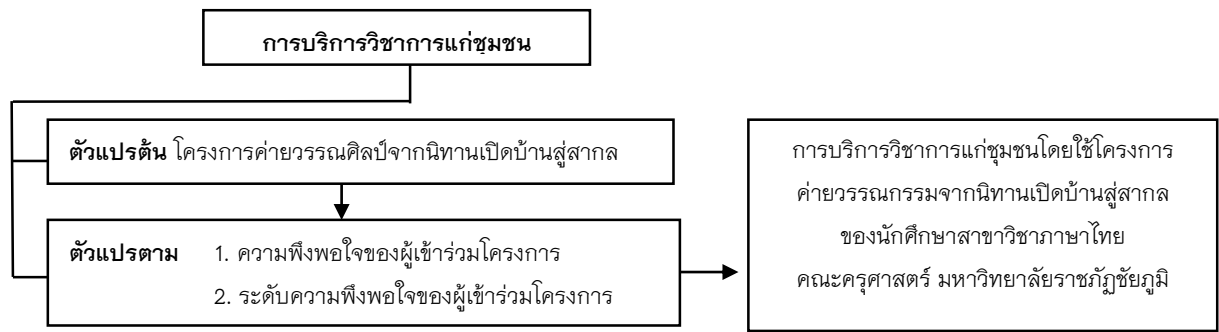
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ มีพันธกิจสำคัญในการจัดการศึกษา วิชาการและวิชาชีพชั้นสูงตลอดจนมุ่งสร้างโอกาสทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและพัฒนาระบบการเรียนการสอนให้มีคุณภาพโดยมีกลยุทธ์สำคัญในการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตและบุคลากรในท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและสังคม จึงจัดทำ “โครงการค่ายวรรณศิลป์จากนิทานเปิดบ้านสู่สากล” เพื่อบริการวิชาการแก่ชุมชน นักศึกษาวิชาชีพครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ซึ่งระบบการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้มีความแตกต่างจากเดิมอย่างมาก จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับภาวะความเป็นจริง ซึ่งทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีการคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) และความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)

การให้บริการวิชาการแก่ชุมชนมีหลากหลายรูปแบบและเนื้อหา “โครงการค่ายวรรณศิลป์จากนิทานเปิดบ้านสู่สากล” เป็นโครงการที่สาขาวิชาภาษาไทยจัดขึ้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นักศึกษาวิชาชีพครูมีความรู้ และทักษะในการทำหนังสือทำมือเพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอน ทำให้เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในด้านการเรียนการสอนของครูและนักเรียนเพื่อส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดทักษะในการอ่านและมีนิสัยรักการอ่านยิ่งขึ้น เป็นการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการในรายวิชาที่จัดการเรียนการสอนในปีการศึกษา 2560 และปีการศึกษา 2561 ได้แก่ รายวิชาวรรณกรรมนิทาน รายวิชาวรรณกรรมสำหรับเด็ก และเยาวชน รายวิชาการเขียนเพื่อการสื่อสารทางวิชาการและวิชาชีพ โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย และนักเรียนในโรงเรียนเครือข่ายศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยประเภทของนิทานที่นำมาสร้างเป็นสื่อ นวัตกรรมสำหรับบริการวิชาการนั้นเป็นนิทานพื้นบ้าน ประเภทนิทานศาสนา นิทานคติธรรมสอนใจเป็นการอนุรักษ์ สืบสาน และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นอีกทางหนึ่ง

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชนโดยใช้โครงการค่ายวรรณกรรมจากนิทานเปิดบ้านสู่สากลของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชนโดยใช้โครงการค่ายวรรณกรรมจากนิทานเปิดบ้านสู่สากลของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมุติฐานการวิจัย

1. ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการการบริการวิชาการแก่ชุมชนโดยใช้โครงการค่ายวรรณกรรมจากนิทานเปิดบ้านสู่สากลของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิอยู่ในระดับ ดี ขึ้นไป
2. ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการการบริการวิชาการแก่ชุมชนโดยใช้โครงการค่ายวรรณกรรมจากนิทานเปิดบ้านสู่สากลของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิอยู่ในระดับ ดี ขึ้นไป

วิธีดำเนินการวิจัย

โครงการการบริการวิชาการแก่ชุมชนโดยใช้โครงการค่ายวรรณกรรมจากนิทานเปิดบ้านสู่สากลของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่เข้าร่วมอบรม โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบปลายปิด และปลายเปิดเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากร นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

- กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 181 คน ดังนี้
1. นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ที่เรียนในรายวิชาการวรรณกรรมนิทาน รายวิชาการวรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน และรายวิชาการวัดและประเมินโครงการ ปีการศึกษา 2561 จำนวน 117 คน
  2. บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนโรงเรียนบ้านนาวัง ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำนวน 64 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ โครงการค่ายวรรณศิลป์จากนิทานเปิดบ้านสู่สากล

ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ และ 2) ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลสำหรับ โครงการการบริการวิชาการแก่ชุมชนโดยใช้โครงการค่ายวรรณกรรมจากนิทานเปิดบ้านสู่สากลของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ประกอบด้วย แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ

1. แบบสอบถามความพึงพอใจ ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ระดับของความพึงพอใจ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2. ลักษณะของแบบสอบถามความพึงพอใจเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) จำนวน 15 ข้อ มี 5 ตัวเลือก ได้แก่ ระดับความคิดเห็นมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ระดับคะแนนเป็น 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด หรือไม่ดี

ระดับคะแนนเป็น 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย หรือ ปรับปรุง

ระดับคะแนนเป็น 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง หรือ พอใช้

ระดับคะแนนเป็น 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก หรือ ดี

ระดับคะแนนเป็น 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด หรือ ดีมาก

ระดับความคิดเห็นเฉลี่ยเพื่อการแปลผล ดังนี้

ระดับคะแนนเป็น 0.00-1.50 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด หรือไม่ดี

ระดับคะแนนเป็น 1.50-2.50 หมายถึง เห็นด้วยน้อย หรือ ปรับปรุง

ระดับคะแนนเป็น 2.51-3.50 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง หรือ พอใช้

ระดับคะแนนเป็น 3.51-4.50 หมายถึง เห็นด้วยมาก หรือ ดี

ระดับคะแนนเป็น 4.51-5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด หรือ ดีมาก

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (questionnaire) โดยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวความคิด ทฤษฎีเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนกับการบริการวิชาการแก่ชุมชน

2. ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสอบถาม จากตำราเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาปรับปรุงและสร้างแบบสอบถาม

3. นำข้อมูลที่ได้มาทำการสร้างแบบสอบถามปลายปิด และปลายเปิด

4. สร้างแบบสอบถามตามหลักเกณฑ์ให้ครอบคลุมเนื้อหาโดยศึกษาจากแบบสอบถามและแบบทดสอบต่าง ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียง

5. นำแบบสอบถามที่ร่างได้ ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ดังนี้

1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทิดศักดิ์ สุพันธ์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญแข ภูมายาง รองคณบดี ฝ่ายวิชาการและการประกันคุณภาพ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

3) อาจารย์ทงศักดิ์ ทองศรีสุข รองคณบดี ฝ่ายกิจกรรมนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการตรวจสอบดัชนีความเที่ยงตรง (Index of Item – Objective Congruence : IOC) (วิชิต อุ๋อัน, 2550, หน้า 112) รายละเอียด โดยมีสูตรการคำนวณดังแสดงในสมการ ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

โดยที่ IOC คือ ดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา
R คือ ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ค่า IOC ที่ได้ มีความหมายดังนี้

+1	หมายถึง	แน่ใจว่าคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
0	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
-1	หมายถึง	แน่ใจว่าคำถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

6. ขอคำแนะนำในการแก้ไขปรับปรุงโดยมีรายละเอียด โดยถือเกณฑ์ว่าแบบวัดที่มีค่าเฉลี่ยของความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญมากกว่า 0.5 เป็นแบบสอบถามที่ใช้ได้

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญไปตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้ได้ข้อคำถามที่มีความชัดเจนและถูกต้องเพื่อนำไปหาคุณภาพเครื่องมือ

8. นำแบบสอบถามที่แก้ไขตามคำแนะนำมาดำเนินการทดสอบ (Pre-test) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด

9. ปรับปรุงรูปแบบสอบถามอีกครั้งแล้วนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้แก่

9.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทิดศักดิ์ สุพันธุ์ คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

9.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญแข ภูมายาง รองคณบดี ฝ่ายวิชาการและการประกันคุณภาพ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

9.3 อาจารย์ทงศักดิ์ ทองศรีสุข รองคณบดี ฝ่ายกิจกรรมนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ เพื่อนำผลที่ได้ไปแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีประสิทธิภาพที่สุด

10. นำแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) และความสอดคล้องภายในของแบบสอบถามโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient alpha) ของ Cronbach ที่ค่าระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมากกว่า 0.70 จึงจะถือว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงได้ การวิจัยนี้พบว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) และความสอดคล้องภายในของแบบสอบถามโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.97

11. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 181 คน

12. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

องค์ประกอบของแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้สำหรับเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามการวิจัยเชิงพรรณนาในครั้งนี้ได้รับการพัฒนาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่สอดคล้องกับการสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนกับการบริการวิชาการแก่ชุมชนโดยใช้โครงการค่ายวรรณกรรมจากนิทานเปิดบ้านสู่สากลของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ โดยแบบสอบถามได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลัก ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และอาชีพ เป็นคำถามแบบเลือกตอบ (check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจและระดับความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถาม ต่อการจัดโครงการการบริการวิชาการแก่ชุมชนโดยใช้โครงการค่ายวรรณกรรมจากนิทานเปิดบ้านสู่สากลของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จำนวน 15 รายการ

ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นโดยใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale) มี 5 ระดับ มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 5 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
- 4 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยมาก
- 3 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
- 2 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยน้อย
- 1 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิด (Open Ended)

การแปลผลคะแนน

ในการแปลความหมายของข้อมูลการวิเคราะห์ความพึงพอใจและระดับความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการจัดโครงการการบริการวิชาการแก่ชุมชนโดยใช้โครงการค่ายวรรณกรรมจากนิทานเปิดบ้านสู่สากลของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ผู้วิจัยกระทำโดยอาศัยเกณฑ์ที่กำหนดของวิชิต อ้วน (2550 : 114) ดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \end{aligned}$$

$$\text{ระยะห่างของความกว้างอันตรภาคชั้น} = 0.80$$

เกณฑ์การแปลผล

- ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง ส่งผลให้โครงการประสบความสำเร็จน้อยที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง ส่งผลให้โครงการประสบความสำเร็จน้อย
- ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง ส่งผลให้โครงการประสบความสำเร็จปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง ส่งผลให้โครงการประสบความสำเร็จมาก
- ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง ส่งผลให้โครงการประสบความสำเร็จมากที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้ได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและได้ข้อมูลตามความเป็นจริงผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยประสานกับนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัย
2. เตรียมแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
3. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง
4. เก็บรวบรวมข้อมูลกลับจากกลุ่มตัวอย่าง
5. ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลแบบสอบถามและประเมินผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการการบริการวิชาการแก่ชุมชนโดยใช้โครงการค่ายวรรณกรรมจากนิทานเปิดบ้านสู่สากลของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการคำนวณทางสถิติช่วยในการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล มีลำดับขั้น ดังนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่เก็บคืนจากกลุ่มตัวอย่าง
  2. ลงรหัสข้อมูล
  3. นำผลการวิเคราะห์มาสรุปและนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย
- โดยเมื่อได้แบบสอบถามคืนแล้ว ทำการตรวจสอบแบบสอบถาม นำไปลงรหัส และทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติวิเคราะห์ ดังนี้
1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าสถิติร้อยละ (Percentage)
  2. การวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา สถานภาพ ใช้ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)
  3. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม จำนวน 20 ข้อ ใช้ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)
  4. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากคำถามปลายเปิด เพื่อเป็นข้อเสนอแนะและแนวทางการดำเนินงานโครงการครั้งต่อไป
  5. นำแบบสอบถามตอนที่ 3 มาสรุป วิเคราะห์โดยการพรรณนา

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการประเมินโครงการ ได้แก่

1. ค่าร้อยละ (Percentage)
2. ค่าเฉลี่ย (Average)
3. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) (Standard Deviation)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ด้านความพึงพอใจในการจัดโครงการของผู้เข้าร่วมโครงการการบริการวิชาการแก่ชุมชนโดยใช้โครงการค่ายวรรณกรรมจากนิทานเปิดบ้านสู่สากลของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามด้านเพศ ด้านอายุ และด้านอาชีพ

ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ อายุ และอาชีพ

ข้อมูลพื้นฐาน	รายการ	N	ร้อยละ
จำแนกตามเพศ	ชาย	43	23.76
	หญิง	138	76.24
รวม		181	100
ข้อมูลพื้นฐาน	รายการ	N	ร้อยละ
จำแนกตามอายุ	ต่ำกว่า 15 ปี	58	32.04
	16 – 25 ปี	117	64.64
	26 – 35 ปี	3	1.66
	36 – 45 ปี	3	1.66
	46 – 55 ปี	-	--
	56 ปี ขึ้นไป	-	--
	รวม	181	100
ข้อมูลพื้นฐาน	รายการ	N	ร้อยละ
จำแนกตามอาชีพ	นักเรียน/นักศึกษา	171	94.48
	พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ	10	5.52
	อื่น ๆ	-	--
	รวม	181	100

จากตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ อายุ และอาชีพ ดังนี้

1. จำแนกตามเพศ พบว่า เป็นเพศชาย จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 23.76 เพศหญิง จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 76.24
2. จำแนกตามอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 32.04 อายุระหว่าง 16 – 25 ปี จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 64.64 อายุระหว่าง 26 – 35 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.66 อายุระหว่าง 36 – 45 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.66
3. จำแนกตามอาชีพ พบว่า เป็นนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 94.48 เป็นพนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 5.52

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมการจัดโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชนโดยใช้โครงการค่ายวรรณกรรมจากนิทานเปิดบ้านสู่สากลของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จำนวน 15 รายการ ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมการจัดโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชนโดยใช้โครงการค่ายวรรณกรรมจากนิทานเปิดบ้านสู่สากลของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ แต่ละด้าน

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	ความหมาย
1. ด้านกระบวนการ ขั้นตอนการ	4.49	0.58	89.6	พึงพอใจมาก
1.1 การประชาสัมพันธ์โครงการ ฯ	4.4	0.64	88	พึงพอใจมาก

1.2 ความเหมาะสมของสถานที่	4.41	0.49	88	พึงพอใจมาก
1.3 ความเหมาะสมของระยะเวลา (จำนวนชั่วโมง,จำนวนวัน)	4.72	0.52	94	พึงพอใจมากที่สุด
1.4 ความเหมาะสมของช่วงเวลา (9.00 – 16.00 น.,ช่วงเดือน)	4.22	0.72	84	พึงพอใจมาก
1.5 การจัดลำดับขั้นตอนของกิจกรรม	4.69	0.55	94	พึงพอใจมากที่สุด
2. ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ/วิทยากร/ผู้ประสานงาน	4.73	0.48	94.33	พึงพอใจมากที่สุด
2.1 ผู้จัดกิจกรรมมีความรู้ความสามารถ	4.72	0.52	94	พึงพอใจมากที่สุด
2.2 รูปแบบกิจกรรมมีความเหมาะสม	4.58	0.49	91	พึงพอใจมากที่สุด
2.3 การจัดสถานที่ที่ใช้จัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	4.72	0.57	94	พึงพอใจมากที่สุด
2.4 ท่านได้รับความรู้จากกิจกรรมตรงกับความต้องการ	4.75	0.43	95	พึงพอใจมากที่สุด
2.5 ท่านนำความรู้จากกิจกรรมไปใช้ประโยชน์ได้	4.75	0.43	95	พึงพอใจมากที่สุด
3. ด้านคุณภาพการให้บริการ	4.67	0.48	93.53	พึงพอใจมากที่สุด
3.1 ท่านได้รับความรู้ แนวคิด ทักษะและประสบการณ์ใหม่ ๆ จากโครงการ	4.65	0.47	93	พึงพอใจมากที่สุด
3.2 ท่านสามารถนำสิ่งที่ได้รับจากโครงการ/กิจกรรมนี้ไปใช้ในการเรียน/การปฏิบัติงาน	4.75	0.43	95	พึงพอใจมากที่สุด
3.3 สิ่งที่ท่านได้รับจากโครงการ/กิจกรรมครั้งนี้ตรงตามความคาดหวังของท่านหรือไม่	4.71	0.54	94	พึงพอใจมากที่สุด
3.4 โครงการ/กิจกรรมในหลักสูตรเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถของท่าน	4.77	0.48	95	พึงพอใจมากที่สุด
3.5 ประโยชน์ที่ท่านได้รับจากโครงการ/กิจกรรม	4.58	0.49	91	พึงพอใจมากที่สุด
4. ความพึงพอใจของท่านต่อภาพรวมของโครงการ	4.64	0.51	92.53	พึงพอใจมากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่าจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม 181 คน แจกแบบสอบถาม 181 ชุด ได้กลับมา 181 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ผลประเมินความพึงพอใจในกิจกรรม จำแนกแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านกระบวนการขั้นตอนการ ค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมเท่ากับ 4.49 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 คิดเป็นร้อยละ 89.6 อยู่ในระดับพึงพอใจมาก จำแนกรายข้อ ดังนี้

1.1 การประชาสัมพันธ์โครงการ ฯ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 คิดเป็นร้อยละ 88 อยู่ในระดับพึงพอใจมาก

1.2 ความเหมาะสมของสถานที่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49 คิดเป็นร้อยละ 88 อยู่ในระดับพึงพอใจมาก

1.3 ความเหมาะสมของระยะเวลา (จำนวนชั่วโมง,จำนวนวัน) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 คิดเป็นร้อยละ 94 อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

1.4 ความเหมาะสมของช่วงเวลา (9.00 – 16.00 น.,ช่วงเดือน) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.72 คิดเป็นร้อยละ 84 อยู่ในระดับพึงพอใจมาก

1.5 การจัดลำดับขั้นตอนของกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55 คิดเป็นร้อยละ 94 อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

2. ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ/วิทยากร/ผู้ประสานงาน ค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมเท่ากับ 4.73ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 คิดเป็นร้อยละ 94.33 อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด จำแนกรายชื่อดังนี้

2.1 ผู้จัดกิจกรรมมีความรู้ความสามารถ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 คิดเป็นร้อยละ 94 อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

2.2 รูปแบบกิจกรรมมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49 คิดเป็นร้อยละ 91 อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

2.3 การจัดสถานที่ใช้จัดกิจกรรมมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57 คิดเป็นร้อยละ 94 อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

2.4 ท่านได้รับความรู้จากกิจกรรมตรงกับความต้องการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.43 คิดเป็นร้อยละ 95 อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

2.5 ท่านนำความรู้จากกิจกรรมไปใช้ประโยชน์ได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.43 คิดเป็นร้อยละ 95 อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

3. ด้านคุณภาพการให้บริการ ค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมเท่ากับ 4.67 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 คิดเป็นร้อยละ 93.53 อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด จำแนกรายชื่อดังนี้

3.1 ท่านได้รับความรู้ แนวคิด ทักษะและประสบการณ์ใหม่ ๆ จากโครงการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47 คิดเป็นร้อยละ 93 อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

3.2 ท่านสามารถนำสิ่งที่ได้รับจากโครงการ/กิจกรรมนี้ไปใช้ในการเรียน/การปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.43 คิดเป็นร้อยละ 95 อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

3.3 สิ่งที่ท่านได้รับจากโครงการ/กิจกรรมครั้งนี้ตรงตามความคาดหวังของท่านหรือไม่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 คิดเป็นร้อยละ 94 อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

3.4 โครงการ/กิจกรรมในหลักสูตรเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถของท่านมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.77 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 คิดเป็นร้อยละ 95 อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

3.5 ประโยชน์ที่ท่านได้รับจากโครงการ/กิจกรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49 คิดเป็นร้อยละ 91 อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

4. ความพึงพอใจของท่านต่อภาพรวมของโครงการ มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 4.64 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51 คิดเป็นร้อยละ 92.53 อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. อยากให้มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารของกิจกรรมเพิ่มขึ้น
2. อยากให้กิจกรรมกว้างขึ้นหรือมีพื้นที่มากกว่านี้
3. อยากให้มีกิจกรรมแบบนี้เพิ่มขึ้น
4. การจัดกิจกรรมอันหลากหลายให้เด็กมีโอกาเลือก

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการจัดโครงการการบริการวิชาการแก่ชุมชนโดยใช้โครงการค่ายวรรณกรรมจากนิทานเปิดบ้านสู่สากลของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ดังนี้

ตารางที่ 3 ระดับความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมการจัดโครงการการบริการวิชาการแก่ชุมชนโดยใช้โครงการค่ายวรรณกรรมจากนิทานเปิดบ้านสู่สากลของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

รายการประเมินแต่ละด้าน	ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจแต่ละด้าน			
	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	ความหมาย
1. ด้านกระบวนการ ขั้นตอนการ	4.49	0.58	89.6	พึงพอใจมาก
2. ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ/วิทยากร/ผู้ประสานงาน	4.73	0.48	94.33	พึงพอใจมากที่สุด
3. คุณภาพการให้บริการ	4.67	0.48	93.53	พึงพอใจมากที่สุด
4. ความพึงพอใจของท่านต่อภาพรวมของโครงการ	4.64	0.51	92.53	พึงพอใจมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	4.63	0.51	92.45	พึงพอใจมากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านกระบวนการขั้นตอนการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 คิดเป็นร้อยละ 89.6 อยู่ในระดับพึงพอใจมาก
  2. ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ/วิทยากร/ผู้ประสานงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 49 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 คิดเป็นร้อยละ 94.33 อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด
  3. ด้านคุณภาพการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 49 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 คิดเป็นร้อยละ 93.53 อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด
  4. ความพึงพอใจของท่านต่อภาพรวมของโครงการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 49 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51 คิดเป็นร้อยละ 92.53 อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด
- โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51 คิดเป็นร้อยละ 92.45 อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด
- จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมการจัดโครงการของผู้เข้าร่วมโครงการบริการวิชาการ
สู่สังคม สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ

1. ด้านกระบวนการขั้นตอนการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58
คิดเป็นร้อยละ 89.6 อยู่ในระดับพึงพอใจมาก

2. ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ/วิทยากร/ผู้ประสานงาน 4.73 0.48 94.33 พึงพอใจมากที่สุด

3. ด้านคุณภาพการให้บริการ 4.67 0.48 93.53 พึงพอใจมากที่สุด

4. ความพึงพอใจของท่านต่อภาพรวมของโครงการ 4.64 0.51 92.53 พึงพอใจมากที่สุด

โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51 คิดเป็นร้อยละ
92.45 อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด สูงกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับพึงพอใจมาก สูงกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุปผลการวิจัย

1. ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมการจัดโครงการของผู้เข้าร่วมโครงการบริการวิชาการ
สู่สังคม สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความ
พอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ในทุกด้าน ซึ่งสูงกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับพึงพอใจมาก สูงกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลศึกษาความพึงพอใจและระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการบริการวิชาการแก่
ชุมชนโดยใช้โครงการค่ายวรรณกรรมจากนิทานเปิดบ้านสู่สากลของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุ
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

จากผลศึกษาค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมการจัดโครงการของผู้เข้าร่วมโครงการ
บริการวิชาการสู่สังคม สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ โดยภาพรวมทั้ง 4
ด้าน ได้แก่ ด้านกระบวนการขั้นตอนการ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ/วิทยากร/ผู้ประสานงาน ด้านคุณภาพ
การให้บริการ อยู่ในระดับ พึงพอใจมาก และความพึงพอใจของท่านต่อภาพรวมของโครงการโดยภาพรวม
มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด สูงกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้ **ระดับความพึงพอใจ**ของผู้เข้าร่วม
โครงการอยู่ในระดับ พึงพอใจมาก สูงกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปพิชญา พรหม
กันธา และพัทธนันท์ พาป้อ (2561) ที่ศึกษาความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมโครงการ “ตาม
รอยกวีอีสาน สู่งานวรรณกรรมซีไรต์” ของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราช
ภัฏชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า 1. ความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมโครงการ ตามรอยกวีอีสาน สู่งานวรรณกรรมซีไรต์
พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และ 2. ความพึงพอใจในการมีส่วนร่วม
จัดกิจกรรมโครงการ “ตามรอยกวีอีสาน สู่งานวรรณกรรมซีไรต์” ของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะ
ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้ง
ไว้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โชติมา แก้วทอง (2561) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วน
ร่วมกิจกรรมภายในมหาวิทยาลัยของนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขต
กำแพงแสน การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมกิจกรรมภายในมหาวิทยาลัยของ
นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน และเพื่อเปรียบเทียบระดับการ

มีส่วนร่วมกิจกรรมภายใน มหาวิทยาลัย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ ชั้นปี และคณะ โดยศึกษาจากนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ในปีการศึกษา 2560 ขนาดประชากร 12,403 คน ด้วยจำนวน ตัวอย่าง 388 คน สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน สถิติ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว กำหนดค่านัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยพบว่า นิสิตมีส่วนร่วมกิจกรรมภายในมหาวิทยาลัยในภาพรวม ระดับปานกลาง และผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศมีผลต่อการมีส่วนร่วมกิจกรรมภายในมหาวิทยาลัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากผลการวิจัยของ จตุรวัฒน์ ผนึกรัมย์ (2560) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมนักศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ปีการศึกษา 2556 พบว่า 1. ความต้องการการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ประโยชน์ในระดับปานกลาง กิจกรรมชมรมนักศึกษา ตอบสนองความต้องการและความสนใจ และชมรมที่นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมมากที่สุดคือชมรม อนุรักษ์สภาพแวดล้อม และชมรมแบดมินตัน 2. กิจกรรมชมรมนักศึกษามีความเพียงพอกับความต้องการ ในการทำกิจกรรมนักศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เวลา เรียนเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้นักศึกษาไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม และการได้รับข้อมูลข่าวสารของกิจกรรม ต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยจาก FACEBOOK นักศึกษาสามารถเข้าถึงได้มากที่สุด 3. การเข้าร่วมกิจกรรม ของชมรมนักศึกษา พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ได้ประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมชมรมนักศึกษาอยู่ใน ระดับมาก 4. การบริการ ของงานกิจกรรมนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการวิจัย การบริการวิชาการแก่ชุมชนโดยใช้โครงการค่ายวรรณกรรมจากนิทานเปิดบ้านสู่สากลของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ สามารถนำผลการศึกษามาเป็นข้อมูลประกอบแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาได้ดังนี้

1. จากการศึกษา พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีการนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในการจัดนิทรรศการ ผลงานการจัดเรียนการสอน เกิดการยอมรับของชุมชนภายนอก
2. อาจเนื่องมาจากระยะเวลาในการจัดโครงการนี้อาจซ้ำซ้อนกับกิจกรรมอื่น ๆ ผู้ที่สนใจจะเข้าร่วมโครงการจึงไม่สามารถเข้าร่วมได้ ดังนั้น ควรมีการสำรวจช่วงเวลาที่เหมาะสมในการจัดโครงการ
3. จากการศึกษาพบว่า ปัญหา อุปสรรคของผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ คือ ด้านการประชาสัมพันธ์ ดังนั้นจึงควรมีการเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย และระยะเวลาในการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้นเพื่อขยายกลุ่มเป้าหมายได้เพิ่มขึ้น
4. จากการศึกษาพบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการที่เป็นกลุ่มครู/อาจารย์มีการนำความรู้ไปใช้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

เนื่องจากการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริการวิชาการแก่ชุมชนโดยใช้โครงการค่ายวรรณกรรมจากนิทานเปิดบ้านสู่สากลของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรมีการศึกษาที่ต่อเนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อสนับสนุน และเป็นแนวทางในการพัฒนา ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาความต้องการของสถานศึกษา ทางด้านการบริการวิชาการแก่ชุมชนเพื่อจะได้ทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของชุมชนหรือสถานศึกษาต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาพันธกิจด้านการบริการวิชาการแก่สังคม ให้เป็นไปตามความต้องการของผู้เข้าร่วมกิจกรรมโครงการ และสอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัย

2. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชนเพื่อเป็นการติดตามและประเมินผลโครงการในระยะสั้นและระยะยาว และสามารถหาแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงการดำเนินโครงการได้ทันทั่วทั้ง

บรรณานุกรม

- จตุรวัฒน์, ผนึกรัมย์. (2560). รายงานวิจัยสถาบัน เรื่อง การศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสุขของ นักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ปีการศึกษา 2559. ทูลอดหนุนการ วิจัยสถาบันจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. นครราชสีมา : คลังปัญญา มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีสุรนารี.
- โชติมา แก้วทอง. (2561, มกราคม-มิถุนายน). ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมกิจกรรมภายใน มหาวิทยาลัยของนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน. **วารสารสหวิทยาการวิจัย : ฉบับบัณฑิตศึกษา**. 7(1), น. 93-102.
- ปพิชญา พรหมกันธา และพัทธนันท์ พาป้อ (2561). ความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมโครงการ “ตามรอยกวีอีสาน สู่งานวรรณกรรมซีไรต์” ของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. **รวมบทความวิจัย Proceeding การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี**. น. 512-522.
- วิจิต อุ๋อัน. (2550). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2561. (2561, 19 สิงหาคม).
- ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 135 ตอนพิเศษ 199 ง. หน้า 19-21. สืบค้นเมื่อ 13 พฤษภาคม 2561, จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/E/199/T19.PDF>
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2558). **คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557**. นนทบุรี : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- เสาวลักษณ์ รัตนพนธ์. (มมป). **ระบบการจัดการองค์ความรู้ > งานบริการวิชาการ > ความรู้เกี่ยวกับ งานบริการวิชาการแก่สังคม**. มหาวิทยาลัยแม่โจ้ วิทยาเขตชุมพร. สืบค้นออนไลน์เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2561 จาก <http://www.chumphon2.mju.ac.th/km/?p=520>

การเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงพุทธจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยในภาคเหนือ Strengthening the Buddhist ethical behavior of students and university in the Northern region.

พระครูวินัยธรสญชัย ญาณวิโร (ทพียโอสถ)

Phrakhu Vinaidhorn Sanchai Nānaviro (Thiposot)

นายอุทัย ขุมเหล็ก

Uthai Khumlek

มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

Mahamakut Buddhist University Lanna Campus

E-mail: sunchait65@gmail.com

E-mail: Uthai7536khu@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 10 กันยายน 2561

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 20 ตุลาคม 2561

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 4 พฤศจิกายน 2561

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ ดังนี้ 1) การเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงพุทธจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยในภาคเหนือ ความซื่อสัตย์สุจริต มีความเห็นที่ถูกต้อง มีความจริงใจ ดำรงชีวิตโดยการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในการประพฤติตน มีความสามัคคี มีเหตุผลในการดำเนินชีวิต รู้จักเคารพในสิทธิผู้อื่น พร้อมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพสิทธิของกันและกัน โดยไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสิทธิเสรีภาพตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เช่น สิทธิเสรีภาพของ ความเป็นมนุษย์ 2) พฤติกรรมเชิงพุทธจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยในภาคเหนือที่พึงประสงค์ มีความมั่นใจในตนเอง รู้จักรับผิดชอบเสียสละ คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น ความมั่นใจที่จะทำในสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ สำเร็จได้ตามที่ตนได้ตั้งใจไว้ มีความอดทนต่ออุปสรรค มีความเชื่อในตนเองมักจะกล้าตัดสินใจด้วยตนเอง เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาบทความนี้ คือ หลัก พุทธจริยธรรม คือ ประโตโมสะ ประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมที่ดี ด้วยหลักที่ว่า การมีกัลยาณมิตร โยนิโส มนสิการ การใช้ปัญญา ซึ่งจะต้องพิจารณาว่าควรใช้ความคิดให้ถูกต้อง ความเป็นกัลยาณมิตรตามเป็น องค์ประกอบภายนอกและโยนิโสมนสิการเป็นองค์ประกอบภายใน การเสริมสร้างพุทธจริยธรรมต้องอาศัย การส่งเสริมการนำหลักธรรมข้างต้นไปใช้ให้เกิดผลจริงๆ ซึ่งบางชุมชนก็นำไปประยุกต์ใช้จนเกิดผลก็มี เช่น โรงเรียนฉือจี้ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ได้นำหลักพุทธธรรมไปใช้ในการเรียนการสอนอย่างเป็นรูปธรรม สอนให้รู้จักความเป็นมนุษย์ก่อน แล้วค่อยเติมวิชาการเข้าไป คือ ต้องดี มีคุณธรรม และเก่งด้วย

คำสำคัญ: การเสริมสร้าง, พฤติกรรม, พุทธจริยธรรมของนักศึกษา,

Abstract

This academic article has two objectives as follows: 1) Strengthening the Buddhist ethical behavior of students and university in the Northern region. Honesty, have the right opinion, sincerity, live by applying moral principles in one's conduct. Harmonious, there is a reason for living recognize and respect the rights of others, ready

to listen to the opinions of others respect each other's rights without violating the rights and liberties of others, learning about and understanding the principles of rights and freedoms provided by the Constitution, such as the rights of human freedom. 2) The ethical behavior of university students in the northern region who just wanted have self confidence being responsible, sacrificing, thinking, solving problems, is the confidence to accomplish one thing as intended. they have tolerance to obstacles believe in oneself and often dare to make decisions for himself when problems arise. they are responsible for their duties. the knowledge gained from studying, this article is the Buddhist code of conduct, namely Paratoghosa, consisting of a good environment. Yonisomanasikāra, which must be considered that the thinking should be used correctly. association with good and wise persons is an external component, and a nobility is an internal component. strengthening the Buddhist ethics requires actually promoting the application of the above principles. Some communities have applied them until they have results, such as Chiangmai Tzu Chi School, Fang District, Chiang Mai Province. they have applied the principles of Buddhism to be used in teaching and learning in a concrete way, teach to know humanity first. and then add academics, that is, it must be good, morality and good as well.

Keyword: Strengthening, behavior, the Buddhist ethical of students,

บทนำ

ในโลกมนุษย์นี้มีสิ่งมีชีวิตที่หลากหลายจำพวกอาศัยอยู่ในบรรดาสิ่งมีชีวิตเหล่านั้นและในอัมพัฏฐสูตรได้กล่าวว่า ในหมู่มนุษย์ผู้ที่เพียบพร้อมด้วยวิชาและจรณะจัดว่าเป็นผู้ประเสริฐที่สุดในหมู่ เทวดา และมนุษย์ทั้งหลาย (ที.สี. (ไทย) 9/99/277.) สัตว์ที่นับได้ว่าประเสริฐที่สุดคือมนุษย์เหตุผลสำคัญที่ทำให้มนุษย์ประเสริฐกว่าสัตว์ทั้งหลายก็เพราะว่ามนุษย์มีความสามารถในการพัฒนาศักยภาพตนเองมากกว่า สัตว์จำพวกอื่น (กรมวิชาการ, 2539 : 11) มนุษย์เป็นสัตว์ที่สามารถพัฒนาได้มากกว่าสัตว์อื่นดังที่ นักวิชาการท่านได้กล่าวไว้ว่า มนุษย์มีคุณลักษณะพิเศษหลายประการที่บรรดาสัตว์อื่นไม่มี เช่น รู้จักประดิษฐ์เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มได้ รู้จักการแต่งกาย กินอาหารที่หลากหลายได้ เนื้อก็ได้ พืชก็ได้ และมีมันสมอง ที่เฉลียวฉลาด สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ และดัดแปลงสิ่งแวดล้อมมาใช้ประโยชน์ ที่สำคัญมีการ สังสมทางวัฒนธรรมและถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปอีกคนรุ่นหนึ่งได้ (ณรงค์ เส็งประชา, 2541 : 12) ดังนั้น มนุษย์จึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการขับเคลื่อนสังคม เป็นเครื่องชี้วัดความเป็นไปของสังคมปัจจุบัน เพราะสิ่งต่างๆ ล้วนเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ฉะนั้นเมื่อสังคมต้องการความเจริญก้าวหน้าทั้งทางวัตถุและจิตวิญญาณต้องให้ความสนใจพัฒนาในสิ่งที่เป้นทุนที่สำคัญคือ ทุนมนุษย์หรือทรัพยากรมนุษย์นั่นเองให้มีพฤติกรรมที่ดีงามในรูปแบบที่พึงประสงค์ในสังคม การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของมนุษย์โดยทั่วไปตามวิทยาการสมัยใหม่ คือ การมีพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวม เป็นลักษณะของคนดี มีพฤติกรรมที่เอื้อต่อการ พัฒนาประเทศ การที่บุคคลมีเหตุผลในการตัดสินใจในการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ในเมื่อมีเหตุการณ์ บังคับ จะทำให้ทราบถึงแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำนั้น ดังนั้นบุคคลที่มีจริยธรรมที่ต่างกันอย่างมี เบื้องหลังการกระทำที่

ต่างกันหรือเหมือนกัน สามารถวางแผนปฏิบัติเพื่อรอรับผลดีหรือป้องกันผลเสียที่จะ เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ สังคมประสบการณ์ รู้จักควบคุมตนเองจนเว้นพฤติกรรมที่จะทำให้โทษ แก่นตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดควมมีระเบียบวินัย ความเชื่อในอำนาจตน สามารถในคิดวิเคราะห์สถานการณ์ได้ อย่างถูกต้อง เชื่อว่าตนสามารถควบคุมสถานการณ์ได้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์คือมุ่งหาความสำเร็จ ทะเยอทะยานสูง ตั้งเป้าหมายไว้สูง มีความรับผิดชอบในการงานดีมีความอดทน รู้จักศักยภาพตนเอง รู้จัก ทำงานอย่างเป็นระบบ มีความคาดหวัง เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีงามคือมีคุณธรรมความดีที่เป็นธรรมชาติเป็น ประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ยึดทางสายกลาง มีเหตุผล รู้จักสังคม และมีสุขภาพจิตที่ดี (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538 : 2-5) แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงพุทธจริยธรรมในพระพุทธศาสนาพระพุทธองค์ได้ กล่าวไว้ใน โสณทัณทสูตรว่า (ที.สี. (ไทย) 9/121/316) เพราะบุคคลชื่อว่าเป็นพราหมณ์เพราะเป็นผู้มีศีล มีศีล ที่เจริญ ประกอบด้วยศีลที่เจริญ และเป็นบัณฑิต มีปัญญา ลำดับที่ 1 หรือที่ 2 ในบรรดาพราหมณ์ผู้รับการบูชา พวกพราหมณ์เรียกผู้ประกอบด้วยคุณสมบัติ 2 อย่างนี้แล้วว่าเป็นพราหมณ์และเมื่อเขาจะพูดว่า ‘เราเป็นพราหมณ์’ ก็พูดได้โดยชอบ ทั้งไม่เป็นผู้พูดเท็จด้วย” ในการพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมหมายถึง หลักคำ สอนว่าด้วยความประพฤติเป็นหลักสำหรับให้บุคคลยึดถือในการปฏิบัติตน วิทย์ (วิศเวทย์ และ เสฐียรพงษ์ วรรณปก, 2530 : 2) ที่จะการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้เป็นคนดีตามที่สังคม ต้องการ พิจารณาจากพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีเหตุผล มีความอดทนมีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม ซึ่ง สอดคล้องกับค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ คือ การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ การประหยัดและหมั่นออม การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย การปฏิบัติตามหลักธรรมของพุทธศาสนา ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (บุญมี แทนแก้ว, 2539 : 48) ดังนั้นการพัฒนาพฤติกรรมเชิง จริยธรรมตามหลักการทั่วไปนับได้ว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศและสังคมต่อไป ในการพัฒนาประเทศไทยต้องมีแผนในการวางรากฐานในฐาน มีเข็มทิศในการพัฒนาไปในทิศทางที่พึงประสงค์ให้ประเทศเกิดความเจริญรุ่งเรือง ดังนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของประเทศไทย ฉบับที่ 11 (2555-2559) ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาประเทศโดยมุ่งเน้นให้ “คนเป็น ศูนย์กลางในการพัฒนา” ในทุกด้านการน้อมนำหลักจริยธรรมทางพุทธศาสนามาใช้ในการพัฒนาประเทศ ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9-11 ได้เสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้ สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง มีปัญหาน้อยกว่าหลายประเทศในภูมิภาคเดียวกัน เกิดภูมิคุ้มกันทางด้านศีลธรรม โดยเฉพาะการนำพุทธจริยธรรมไปช่วยเสริมสร้างให้กับคน ซึ่งนับว่าเป็นทุนที่มีคุณค่ามากมาย เช่น ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12, (2560) ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริต ประพฤติมิชอบ และธรรมาภิบาลในสังคมไทย โดยจัดทำบนพื้นฐานของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ให้เป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศ และเป็นเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ควบคู่ไปกับการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 เพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” และได้ขออัญเชิญ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางใน การพัฒนาและบริหารประเทศ รวมทั้งมุ่งพัฒนาคนไทยให้มีศักยภาพในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม รู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น ควบคู่กับการเสริมสร้างและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญาและแหล่ง

เรียนรู้ในระดับชุมชน เพื่อพร้อม รับผลกระทบการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศ มุ่งหมาย คือการพัฒนาที่ยั่งยืน แต่อย่างไรก็ตาม สิ่งที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีศีลธรรม จริยธรรม เป็นคนดีของ สังคม พัฒนาประเทศให้เจริญได้นั้น ก็ต้องมีการศึกษาสอนคนให้มีการศึกษาก่อนโดยใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 มาตรา 4 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2544) ได้ให้ความหมายของการศึกษาว่า เป็นกระบวนการ เรียนรู้เพื่อความรู้ของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ผ่านการอบรม การฝึกฝน การ สืบสานวัฒนธรรม ประเพณี การสร้างสรรค์ ความก้าวหน้าทางวิชาการ ตลอดจนสร้างองค์ความรู้จากการ จัดสภาพแวดล้อมสังคมการเรียนรู้และ ปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและในราช กิจจานุเบกษา มาตรา 6 (2542) ได้ กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยเป็นมนุษย์ที่ สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมี ความสุข สรุปคือการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ สุนันทา เลาพันธ์ (2546) กล่าวว่า ความรู้ความสามารถ ศักยภาพในการทำงาน ความพร้อมในการทำงาน มีพฤติกรรมที่มีความรับผิดชอบให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต่อองค์กร พันธกิจที่สำคัญของ สถาบันอุดมศึกษา คือ การผลิตบัณฑิตและการจัดการเรียนการสอนให้ ผู้เรียนมีความรู้ในวิชาการและ วิชาชีพ จะต้องเป็นผู้มีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความสามารถในการ เรียนรู้และพัฒนาตนเอง สามารถ ประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้ง ทางกายและจิตใจ มีจิตสำนึก รับผิดชอบต่อในฐานะพลเมืองและพลโลกและมีคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ ของสถาบันอุดมศึกษา ดังนั้นแล้ว สถาบันอุดมศึกษาเป็นองค์กรหนึ่งที่ต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อพัฒนาผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ คณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษา (2558) กล่าว ว่าสถาบันอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญใน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และในการขึ้นำสังคม และประชาชน หรือองค์กรต่างๆ สามารถพึ่งพาทางวิชาการในการแก้ปัญหาสังคมได้ ที่ปรากฏตามประกาศ กระทรวงศึกษาธิการ อยู่ในมาตรฐานย่อย 3 ด้าน คือ มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก มาตรฐานที่ 2 แนว การจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคม แห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้ นิสิตาร์ก เวชยานนท์ (2548) ฉะนั้นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ความรู้จะเป็นปัจจัยสำคัญกว่าปัจจัยอื่น ๆ การพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรหรือออกไปสู่สังคมให้มี ประสิทธิภาพในการจัดการ เป็นคนดี มีความสามารถในการ แข่งขันจึงสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้น นักศึกษา ของสถาบันอุดมศึกษาถือว่าเป็นกำลังของชาติที่จะพัฒนาชาติต่อไปในอนาคต ซึ่ง ถือได้ว่าเป็นสถาบันที่ ผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าในบรรดาทรัพยากรทั้งหลายออกไปรับใช้สังคม กล่าว ว่ามนุษย์มีสติปัญญา สามารถพัฒนาได้ ความเจริญต่างๆ ของโลกล้วนมีพื้นฐานมาจากมนุษย์ แต่ทุกวันนี้โลก มีการ เปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปอย่างรวดเร็วเป็นโลกแห่งข้อมูลข่าวสารไร้พรมแดนเรียกว่า โลกาภิวัตน์ (Globalization) ประกอบความต้องการของมนุษย์ไม่มีสิ้นสุดเป็นเหตุให้มนุษย์ต้องแก่งแย่งชิงดี ชิงเด่น กัน เห็นแก่ตัว เป็นผลทำให้การพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนิสิตและนักศึกษา ระดับอุดมศึกษา บางส่วนเท่านั้นที่มีปัญหา ดังนั้นจะต้องมีการประพจน์ในสิ่งที่ดีงามสิ่งที่ถูกต้องของ นักศึกษา ระดับอุดมศึกษาบางส่วนให้มีความเจริญและเติบโตเพียงร่างกายแต่จิตใจให้เติบโตแบบมีคุณค่า มีความสมบูรณ์ในการพัฒนาพฤติกรรมที่ต้องพร้อมไปด้วยร่างกาย สติปัญญา ความนึกคิด จากเหตุผลที่ กล่าวมาข้างต้นเพื่อให้การพัฒนามนุษย์ในระบบการศึกษาเป็นไปด้วยความยั่งยืน และเป็นที่น่าเชื่อถือ

ผู้เขียนได้ศึกษาถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงพุทธจริยธรรม ของนิสิตและ นักศึกษามหาวิทยาลัยสงฆ์ในภาคเหนือ เพื่อศึกษาการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงพุทธจริยธรรมของ นิสิตและ นักศึกษามหาวิทยาลัยสงฆ์ในภาคเหนือ เพื่อศึกษารูปแบบพฤติกรรมเชิงพุทธจริยธรรมที่ควร ส่งเสริมของ นิสิตและนักศึกษามหาวิทยาลัยสงฆ์ในภาคเหนือ โดยการค้นคว้าและนำหลักพุทธจริยธรรมเข้า มา ประยุกต์ใช้ เพื่อการพัฒนาพฤติกรรมตามแนวพุทธจริยธรรมอันพึงประสงค์ของนิสิตและนักศึกษา ระดับอุดมศึกษาทั้งทางกาย วาจาและใจ ตลอดจนสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรม เชิง พุทธจริยธรรมที่ควรส่งเสริมของนิสิตและนักศึกษาในสังคมไทยต่อไป

เนื้อเรื่อง

บทความวิชาการเรื่องมีวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้ 1) การเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงพุทธจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยในภาคเหนือ 2) พฤติกรรมเชิงพุทธจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัย ในภาคเหนือที่พึงประสงค์

1) การเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงพุทธจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยในภาคเหนือ มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ดังนี้ มีนักวิชาการได้ให้ความหมาย จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติ การกระทำและความคิดที่ถูกต้องเหมาะสม เว้นสิ่งที่ควรเว้นกระทำในสิ่งที่ควรกระทำด้วยความฉลาด รอบรู้ รอบคอบรู้เหตุรู้ผล ถูกต้องตามกาลเทศะและบุคคล (วสิน อินทสระ, 2529 : 226) จริยธรรม หมายถึง เป็นความประพฤติและการแสดงออกที่ดีงามเพื่อเพื่อแผ้วแผ้วมีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ (มาลี จุฑา, 2542 : 263) จริยธรรมหมายถึงคุณธรรมในลักษณะที่ดีงาม ถูกต้องเหมาะสม เป็นสิ่งที่พึงปรารถนา และพึงประสงค์ (สุรพันธ์ ฉันทแดนสุวรรณ, 2550 : 152) จริยธรรม (Ethical Rules) คือ ประมวลกฎเกณฑ์ความประพฤติ (กิริติ บุญเจือ, 2538 : 4) จริยธรรมหมายถึงธรรมชาติหรือหลักธรรมที่บุคคลควรประพฤติจัดว่าเป็นคุณธรรมที่แสดงออกทางร่างกายในลักษณะที่ดีงามถูกต้อง อันเป็นสิ่งที่ประสงค์ของ สังคมและจริยธรรมจะมีได้จำต้องอาศัยหลักคำสอนทางศาสนา อันได้แก่ ศีล (Precept) อันหมายถึงหลัก หรือกฎเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติเพื่อตัดหรือฝึกหัดกายและวาจาให้เรียบร้อยให้เป็นปกติ กล่าวคือจะพูด หรือทำสิ่งใดให้เป็นไปตามธรรมชาติ อย่าให้ผิดปกติ (ผิดศีล) เช่น พูดให้ถูกต้องให้เป็นธรรม กระทำให้ ถูกต้องให้เป็นธรรม เมื่อพูดหรือกระทำให้ถูกต้องและเป็นธรรม ย่อมมีความสุข ความสบาย เยือกเย็น ไม่เดือดร้อนดังกล่าว จึงเป็นผลของการมีศีลหรือเป็นผลของการมีคุณธรรมในจิตใจเมื่อมีคุณธรรมในจิตใจแล้ว ก็เป็นเหตุให้ประพฤติจริยธรรมได้ถูกต้อง ดังนั้นคุณธรรมและศีลจึงเป็นโครงสร้างของจริยธรรม (บุญมี แทน แก้ว, 2541 : 1)

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกรมวิชาการ (2523) แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย ได้กล่าวไว้ว่า คุณลักษณะของจริยธรรมในสังคมไทยมีลักษณะดังนี้ เชื่อสัจยโดยการประพฤติปฏิบัติแบบอย่างเหมาะสม และตรงต่อความเป็นจริงปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาทางกายวาจาใจต่อตนเองและผู้อื่นอันได้แก่ ไม่กลับหักอก ไม่คอยตามพวกชั่วร้ายหรือชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสียมั่นคงต่อการกระทำของตนไม่คดโกง ประพฤติตนตรง ตามพูดและ และความคิดเป็นต้น และสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2520 (2520) มีดังนี้ ให้มีความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น มีระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎหมาย เข้าใจและ กระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองของประเทศตามวิถีทางประชาธิปไตย มีความ

รับผิดชอบ สำนัก ในความเป็นไทย รักษาดี มีส่วนร่วมในการป้องกันประเทศ มีความเสมอภาค สุจริต ยุติธรรม มีบุคลิกภาพที่ดี มีอนามัยสมบูรณ์ มีความขยันหมั่นเพียร ประหยัด มีความสามารถในการติดต่อทำความเข้าใจ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์รู้จักแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี มีความรู้ความเข้าใจ เห็นคุณค่าของศิลปะ วัฒนธรรม ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรของประเทศ สมพงษ์ จิตระดับ สว่าง คะวาทีน (2546) กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กไทยไว้มีดังต่อไปนี้ ยึดอย่างไทย มีน้ำใจ ใฝ่สันติ รักความยุติธรรม เป็นเพื่อนกับทุกคน รัก ธรรมชาติ มีความมั่นใจในตนเองแบบสากล แต่อ่อนน้อม ถ่อมตนแบบวัฒนธรรมไทย มีความสามารถในการใช้ทักษะภาษาอังกฤษ ภาษาคอมพิวเตอร์ และ วัฒนธรรมที่หลากหลาย รู้จักสิทธิหน้าที่ มีจิตสำนึก สาธารณะในการเมืองระบอบประชาธิปไตย ดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง มีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายตาม แนวทางพระพุทธศาสนา การเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur) ในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้ การรู้จักคุณค่าของตนเอง ยอมรับในความแตกต่างแห่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ให้อย่างเย็นและเกิดประโยชน์สุขแก่ทุกฝ่าย เป็นคนเก่ง ดี มีความสุข รู้จักการปรับตัวเองในกระแสโลกาภิวัตน์ ได้อย่างสมดุล ความเป็นผู้มีเหตุผลรู้จัก แยกแยะ ผิดชอบชั่วดี มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองได้ ชูแนวคิดของดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538) "8 คุณธรรมพื้นฐาน" ที่ควรเร่ง ปลูกฝัง ประกอบด้วย ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ แนวคิดของโกวิท วรรณพัฒน์ (2533) ได้ให้แนวคิดไว้ดังนี้ "การศึกษาคือกระบวนการที่ทำให้คนและสังคมเจริญงอกงาม ยิ่งเรียนยิ่งขยัน ยิ่งเรียนยิ่งอดทน ยิ่งเรียนยิ่งซื่อสัตย์ ยิ่งเรียนยิ่งมีความกตัญญู ยิ่งเรียนยิ่งรักปู่ย่าตายาย คุณปู่ย่าตายาย ไปไหนก็ดูแลซึ่งกันและกัน บ้านเมืองก็จะมีแต่ความสุข" แนวคิดในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (2520) ดังนี้คือ มีความเสียสละ มีวินัยในตนเอง ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์ ประหยัดและ อดทน รู้จักคิด มีน้ำใจเป็นกีฬา ทำงานและอยู่ร่วมกันผู้อื่นได้ รู้กฎหมายที่จำเป็น มีทักษะต่าง ๆ เกี่ยวกับการ ทำงาน ภาษาและคณิตศาสตร์ วิธีการทางวิทยาศาสตร์ รู้จักชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะที่ถูกต้องและ งดงาม รู้จักปรับตัว ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ รู้จักแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี เชื่อมมั่นในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สำนักในหน้าที่สิทธิของตนเอง รู้คุณค่าความเป็นไทย แนวคิดของสุจินต์ จินายน (2540) เสนอทัศนคติคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ คือ ต้องเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสามารถ คนเก่งจะต้องรู้รอบ มีวิจารณ์ญาณ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน คนดีจะต้องมีหิริโอตตัปปะ มีสัจจะ หมั่นเพียรฝึกฝนตน อดทน พร้อมทั้งจะให้ท่านทั้งที่เป็นวัตถุและที่มาจากจิตใจ คิดและดำเนินชีวิตโดยยึดแนวทางสายกลาง คนมีความสามารถต้องมีสัมมาทิฐิ คือ คิดชอบ ทำชอบ มีความรับผิดชอบ 2) พฤติกรรมเชิงพุทธจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยในภาคเหนือที่พึงประสงค์ กรมวิชาการได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะจริยธรรมในสังคมไทยที่ควรเสริมสร้างพฤติกรรมเชิง

พุทธจริยธรรม กรมวิชาการแนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย ได้กล่าวไว้ว่า คุณลักษณะของจริยธรรมใน สังคมไทยในปัจจุบันเป็นคุณลักษณะเฉพาะของคนในสังคมไทยที่บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของ สังคมไทยซึ่งคุณลักษณะจริยธรรมในสังคมไทยมีลักษณะดังนี้ (รัตนวดี โชติกะพาณิชย์, รศ., น.ปป, น.8-9.)

1. ความรับผิดชอบมีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความพากเพียรผูกพันละเอียดรอบคอบยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

2. ซื่อสัตย์โดยการประพฤติปฏิบัติแบบอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริงปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาทางกายวาจาใจต่อตนเองและผู้อื่นอันได้แก่ไม่กลับทรอกไม่คอยตามพวกชั่วร้ายหรือชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสียมั่นคงต่อการกระทำของตนไม่คดโกงประพฤติตนตรง ตามพูดและ และความคิด
3. มีเหตุผลโดยมีความสามารถในการใช้ปัญญาในการประพฤติปฏิบัติรู้จักไตร่ตรองพิสูจน์ให้ประจักษ์ไม่หลงงมงายมีความยับยั้งชั่งใจโดยไม่ผูกพันกับอารมณ์และความยึดถือมั่นของตนเองที่มีอยู่เดิม
4. กตัญญูตเวทีโดยกตัญญูเป็นความรู้สึกในการอุปการะคุณหรือบุญคุณที่ผู้อื่นหรือสิ่งที่มีต่อเราสำหรับกตเวทีหมายถึงการแสดงออกหรือการตอบแทนบุญคุณดังนั้นการกตัญญูตเวทีหมายถึงความรู้บุญคุณและตอบแทนคุณต่อคนอื่นสิ่งอื่นที่มีบุญคุณเช่นการเคารพนับถือยกย่อง ไม่ลบหลู่ดูหมิ่นทำคุณความ ดีตอบแทนผู้มีอุปการะคุณไม่ละทิ้งผู้มีอุปการะในคราวที่ผู้มีอุปการะคุณเดือดร้อนลำบากไม่คิดร้ายต่อผู้มี อุปการะคุณ
5. การรักษาระเบียบวินัยเป็นการควบคุมความประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องและเหมาะสมกับจรรยา มารยาทข้อตกลงข้อบังคับกฎหมายและศีลธรรมเช่นการมีระเบียบวินัยต่อตนเองและผู้อื่นต่อสถานที่ต่อ บรรทัดฐานทางสังคม
6. เสียสละด้วยการเสียสละความเห็นแก่ตัวการแบ่งปันแก่คนที่ควรให้ด้วยกำลังกายกำลังทรัพย์ กำลังสติปัญญารู้จักสละทิ้งอารมณ์ร้ายในตนเองเช่นช่วยเหลือผู้อื่นทำธุระการงานที่ไม่มีโทษช่วย แก่ปัญหา เดือดร้อนแก่คนที่ไม่ทำผิดเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้อื่นตามกำลังสติปัญญาแบ่งปันเครื่องอุปโภค บริโภคให้แก่ผู้ ขัดสนที่สมควรให้อินดีเมื่อเห็นผู้อื่นมีความสุขไม่อาฆาตจองเวร
7. สามัคคีโดยมีความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ร่วมมือกันทำกิจการให้สำเร็จด้วยดีเห็น แก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนเช่นปรับตนเองให้เข้ากับผู้อื่นได้มีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน ใน กิจกรรมของส่วนรวมเป็นผู้ประสานความสามัคคีในหมู่คณะไม่แบ่งแยกเป็นพวกเขาวงกตมองคน อื่นในแง่ดีเสมอ
8. ประหยัดด้วยการใช้สิ่งทั้งหลายพอเหมาะพอควรได้ ให้ได้ประโยชน์มากที่สุด ไม่ยอมให้มีส่วนเกินมากนักรู้จักระมัดระวังยับยั้งความต้องการให้อยู่ในกรอบและขอบเขตที่พอเหมาะพอควร เช่น จ่ายทรัพย์เท่าที่จำเป็นให้สมควรแก่อัตภาพรู้จักเก็บรวบรวมรายได้
9. ยุติธรรมเป็นการปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรงกับความเป็นจริงของเหตุและผลไม่ลำเอียง พฤติกรรมที่แสดงออกเช่นไม่ลำเอียงเพราะความชอบพอรักใคร่ความเกลียดเพราะความกลัวเพราะหลง ไม่เข้าข้างคนผิด
10. อุตสาหะเป็นความพยายามอย่างเข้มแข็งเพื่อให้เกิดความสำเร็จในการงานได้แก่ ขยัน ไม่ ท้อถอยไม่ยอมแพ้ต่อสู้เพื่อชนะอุปสรรคจน ประสบความสำเร็จกระตือรือร้นหนักแน่นไม่หวั่นไหวง่าย
11. เมตตากรณกล่าวคือเมตตาเป็นที่รักใคร่ปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุขสำหรับกรุณาเป็นความ สงสารคิดจะช่วยผู้อื่นพ้นทุกข์เช่นไม่เบียดเบียนใครไม่ข่มขู่ดูหมิ่นเสียดสีพูดจาด้วยความโกรธแค้นไม่ฆ่า หุบ ตีตัก จองจำ หรือทำร้ายด้วยลักษณะต่างๆ สรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติ การกระทำ และความคิดที่ถูกต้องเหมาะสม เว้นสิ่งที่ควร เว้นกระทำในสิ่งที่ควรกระทำด้วยความฉลาดรอบรู้ รอบคอบรู้เหตุรู้ผล ถูกต้องตามกาลเทศะและบุคคลมี ความประพฤติและการแสดงออกที่งดงามเพื่อแผ่เมตตาใจช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ต่อสังคมโลกต่อไป

สรุป

1 การเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงพุทธจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยในภาคเหนือที่พึง ประสงค์ คือ ความซื่อสัตย์สุจริต การประพฤติปฏิบัติแบบอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริง ปฏิบัติ อย่าง ตรงไปตรงมาทางกายวาจาใจทั้งต่อตนเอง และผู้อื่น อันได้แก่ การไม่กลับกลอก มีความเห็นที่ ถูกต้อง มี ความเที่ยงธรรมหรือเมื่อถูกชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสียมีความมั่นคงทางจิตใจ มีความจริงใจ

และความ ตรงไปตรงมา พร้อมด้วยความประพฤติตรง ตลอดจนการงดเว้นการโกหก การคดโกง หรือ การลักขโมย ดำรงชีวิตโดยการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในการประพฤติตน ความสามัคคี ความพร้อมเพรียงกัน ความปรองดองกัน ประนีประนอม ยอมกัน ไม่แก่งแย่งกัน ตกลงกันด้วยความใกล้เคียง การทำให้เกิดสิ่งดี ร่วมมือ กันทำกิจการให้สำเร็จด้วยดีเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ประสานความสามัคคี ไม่แบ่งแยกมองคนอื่นในแง่ดี ปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรงกับความเป็นจริงของเหตุและผลไม่ลำเอียง มีการส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีใน หมู่คณะมีความรักในหมู่เพื่อนนักศึกษาและเพื่อนมนุษย์ รู้จักเคารพในสิทธิผู้อื่น พร้อมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพสิทธิของกันและกัน โดยไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น สามารถแสดงออกได้หลายประการ เช่น การแสดงความคิดเห็น การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักใช้สิทธิของตนเองและแนะนำให้ผู้อื่น รู้จักใช้สิทธิของตนเอง เรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสิทธิเสรีภาพตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เช่น สิทธิเสรีภาพของความเป็นมนุษย์ การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น คือการที่เรารับฟังและให้โอกาสผู้อื่น ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น

2 พฤติกรรมเชิงพุทธจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยในภาคเหนือที่พึงประสงค์ มีความมั่นใจ ในตนเอง รู้จักรับผิดชอบเสียสละ คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น ความมั่นใจที่จะทำในสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จได้ตามที่ ตนได้ตั้งใจไว้ มีความอดทนต่ออุปสรรค มีความมั่นใจว่าตนสามารถที่จะกระทำการนั้นให้สำเร็จลุล่วงไปได้ ด้วยความถูกต้อง ผู้ที่มีความเชื่อในตนเองมักจะกล้าตัดสินใจด้วยตนเองเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น มีความ รับผิดชอบในหน้าที่ของตน สามารถทำให้ตนประสบความสำเร็จในการงานได้ มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ และสิ่งแวดล้อมใหม่ได้ และมีภาวะความเป็นผู้นำรู้จักเสียสละส่วนตัว เพื่อส่วนตัวเพื่อส่วนรวม มีความอดทนมุ่งมั่นและใช้สติในการดำเนินชีวิต มีความอดทนมุ่งมั่นเพื่อให้ถึง เป้าหมาย ที่วางไว้ มีความอดทนในการทำงานได้ มีเป้าหมายที่แน่นอนในการดำเนินชีวิต รู้จักวางตัวอย่าง เหมาะสม ใช้วิจารณ์ญาณมากขึ้นในการตัดสินใจ ไม่ใช่อารมณ์ในการตัดสินใจ เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นมีการวินิจฉัย วิเคราะห์ถึงปัญหาสถานการณ์ด้วยหลักเหตุผลของความเป็นจริง มีการน้อมนำเอาพุทธจริยธรรม คำสอนมา ประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงบ้าง มีฉันทะ พอใจในงานของตน ความอยากที่เกิดจากฉันทะนี้ เป็นความอยาก ในทางสุจริตที่ต้องมีการทุ่มเทกำลังกาย และกำลังใจเพื่อให้สิ่งนั้นสำเร็จตามความมุ่งหมาย ภายใต้พื้นฐาน ของคุณธรรม และความดี การใช้ปัญญาในการยับยั้งชั่งใจ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ตั้งอยู่ในความไม่ ประมาท รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจและพึงพอใจโดยไม่หวังผลตอบแทน อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วย กำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญาโดยไม่หวังผลตอบแทนและแบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สิน และอื่น ๆ และ ช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้กับผู้อื่น เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม

องค์ความรู้ที่ได้จากในการศึกษาบทความนี้ คือ หลักพุทธจริยธรรม คือ ประโตโมสะ ประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมที่ดี ด้วยหลักที่ว่าการมีกัลยาณมิตร ส่วนที่ 2 โยนิโสมนสิการ การใช้ปัญญา ซึ่งจะต้องพิจารณาว่าควรใช้ความคิดให้ถูกต้องความเป็นกัลยาณมิตรตาเป็นองค์ประกอบภายนอกและโยนิโส มนสิการเป็นองค์ประกอบภายใน การเสริมสร้างพุทธจริยธรรมต้องอาศัยการส่งเสริมการนำหลักธรรม ข้างต้นไปใช้ให้เกิดผลจริง ๆ ซึ่งบางชุมชนก็นำไปประยุกต์ใช้จนเกิดผลก็มี เช่น โรงเรียนฉือจี อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ได้นำหลักพุทธธรรมไปใช้ในการเรียนการสอนอย่างเป็นรูปธรรม สอนให้รู้จักความเป็น มนุษย์ก่อน แล้วค่อยเติมวิชาการเข้าไป คือ ต้องดี มีคุณธรรม และเก่งด้วย

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ, (2523), “แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย”, การประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรม
 ไทย 22 – 27 มกราคม 2523, กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, หน้า 146–157. (อัด
 สำเนา)
- กรมวิชาการ. (2539). *การศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต)*.
 กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ลักษณ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ. (2544). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*.
 กรุงเทพมหานคร : พัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2520). *หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
 ครู สภาลาดพร้าว.
- กิริติ บุญเจือ. (2538). *ชุดพื้นฐานปรัชญาจริยศาสตร์สำหรับผู้เริ่มเรียน*. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนา
 พานิช จำกัด.
- โกวิท วรพิพัฒน์. (2533). *แนวทางการพัฒนาค่านิยมและคุณธรรมของเยาวชนในปัจจุบัน เอกสาร
 วิชาการ เพื่อการพัฒนาวิชาชีพครูสังคมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : สมาคมครูสังคมศึกษาแห่ง
 ประเทศไทย.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน สำนักราชบัณฑิตยสถาน. (2520). *แผนการศึกษา
 แห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ.2520-2524*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.
- คณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษา. (2558). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษา
 ภายใน ระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2557*. นนทบุรี : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- ณรงค์ เส้งประชา. (2541). *มนุษย์กับสังคม*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์
 ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2538). *ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม : การวิจัยและการพัฒนาบุคคล*
 กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2538). *ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมการวิจัยและการพัฒนาบุคคล*. กรุงเทพมหานคร
 : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- นิสสารักษ์ เวชยานนท์. (2548). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์แบบไทยๆ*. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐ
 ประศาสนศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2532). *วิธีการทางสถิติสำหรับนักวิจัย เล่ม 2*. กรุงเทพมหานคร :
 โรงพิมพ์เจริญผล.
- บุญมี แทนแก้ว. (2539). *จริยศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : เอส.พรินติ้ง.แฮสส์.
- บุญมี แทนแก้ว. (2541). *จริยธรรมกับชีวิต*. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรินติ้ง.แฮสส์.
- มาลี จุฑา. (2542). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : อักษรา
 พัฒนา.
- รัตนวดี โชติกะพาณิชย์, รศ., (มปป). *จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพครู*. กรุงเทพมหานคร :
 ภาควิชา หลักสูตรและการสอนคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ราชกิจจานุเบกษา, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542, เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก (19
 สิงหาคม 2542), หน้า 3.
- โรงเรียนนอจี้เชียงใหม่ . (2561). *ประวัติโรงเรียน*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา. [~ 24 ~](http://tzuchi.ac.th/th/วคิน อินทสระ. (2529). แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร : บรรณาการ.</p>
<p>วิทย์ วิศทเวทย์ และเสฐียรพงษ์ วรรณปก. (2530). <i>พระพุทธศาสนา ม.2 สังคมศึกษา ศาสนา และ</i></p>
</div>
<div data-bbox=)

- วัฒนธรรม.** กรุงเทพมหานคร : บริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด.
- สมพงษ์ จิตระดับ สุอังคะวาทิน. (2546). **รายงานคุณลักษณะและวิธีการเรียนรู้ของเยาวชนรุ่นใหม่.**
กรุงเทพมหานคร : องค์การค้ำคูณสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 12.** กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2560.
- สำนักนายกรัฐมนตรี, **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11,** สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, พ.ศ.2555-2559.
- สุจินต์ จินายน. (2540). **การอภิปรายกลุ่มเรื่องแนวคิดในการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย. รายงานการสัมมนาทางวิชาการ เรื่องบัณฑิตอุดมคติไทย : การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในแผนฯ ฉบับที่8.**
กรุงเทพมหานคร : ส่วนวิจัยและพัฒนาสำนักมาตรฐานอุดมศึกษา
สำนักงานปลัด ทบวงมหาวิทยาลัย,
- สุนันทา เลาพันธ์. (2546). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 2.** กรุงเทพมหานคร : ธารการพิมพ์.
- สุรพันธ์ ฉันทแดนสุวรรณ. (2550). **องค์การและการจัดการ.** กรุงเทพมหานคร : จุฑทอง.

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพุทธศาสตร์ Efficiency Economics on the Buddhist Concept

พระครูวินัยธรสัชชัย ญาณวีโร (ทิพย์โอสถ)

Phrakhu Vinaidhorn Sanchai Nānaviro (Thiposot)

พระครูปริยัติกิตติวิมล (บุญชู กิตติสารโ)

Phrakru Pariyat Kittivimola

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

Mahamakut Buddhist University La nan Campus

มนตรี วิชัยวงศ์

Montree Wichaiwong

นักวิชาการอิสระทางการจัดการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์

Independent academicians in educational
management according to Buddhist principles

E-mail: sunchait65@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 8 ตุลาคม 2561

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 15 ตุลาคม 2561

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 18 ตุลาคม 2561

บทคัดย่อ

บทความนี้สรุปได้ สองประเด็น คือ 1) หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความพอประมาณโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ ความมีเหตุผล การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น ตลอดจนคำนึงถึงผลอย่างรอบคอบ ภูมิคุ้มกัน การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยมีเงื่อนไขอยู่ 2 ประการ เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการปฏิบัติ เงื่อนไขคุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักใน คุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

2) หลักธรรมอันเป็นวิธีการแห่งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพุทธศาสตร์ หลักธรรมสัปปุริสธรรมหลักธรรมของสัตบุรุษ และมีความเชื่อมโยงกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตกผลึกกลายเป็นองค์ความรู้ นำไปสู่การปฏิบัติ คือ 1) ความพอประมาณ (มัตตัญญูตา) เป็นผู้รู้จักประมาณ อัตตัญญูตา เป็นผู้รู้จักตน 2) ความมีเหตุผล (ธัมมัญญูตา) เป็นผู้รู้จักเหตุ อัตตัญญูตา เป็นผู้รู้จักผล -3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว (กาลัญญูตา) เป็นผู้รู้จักกาล ปริสัญญูตา เป็นผู้รู้จักบริษัท ชุมชน ปคคัลญูตา หรือ ปุคคัลปโรปริญญูตา เป็นผู้รู้จักบุคคล

เศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจที่พึ่งตนเองได้ เพื่อแสวงหาทางออกจากวิกฤตเศรษฐกิจให้กับสังคมไทย ดังนั้นปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก็คือ "การพึ่งตนเองได้" เศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นให้คนในชุมชนพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตและบริโภคอย่างพอเพียง ไปจนถึงขั้นการแปรรูปอุตสาหกรรมครัวเรือน แปรงทรัพย์สินให้เป็นทุน สร้างอาชีพและเสริมทักษะทางวิชาการที่หลากหลาย พัฒนาจุดแข็ง

เสริมจุดอ่อนให้แข็งและเกิดการพัฒนา ให้ชุมชนดำรงอยู่ได้ด้วยวิถีหลักแห่งความถูกต้องดีงาม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

คำสำคัญ; ปรัชญา, เศรษฐกิจพอเพียง, พุทธศาสตร์

Abstract

This article can summarize two points: 1) Philosophy of sufficiency economy, moderation without hurting oneself and others. Production and consumption at a moderate level, rational decisions about the level of sufficiency. As well as taking careful consideration of the effects, immunity, preparation for the impact and various changes To happen There are two conditions. Knowledge conditions include knowledge about various academics. Related all around The prudence to put that knowledge into account For planning and careful implementation Moral conditions That must be strengthened includes awareness of morality, honesty and patience, perseverance and use of intelligence in life. 2) Dhamma which is a method of sufficiency economy philosophy according to Buddhist philosophy Principles of the superstar. The principles of the faithful. And is connected with the philosophy of sufficiency economy, crystallized into knowledge Leading into action is 1) modesty (Mattayuta) is an approximate person who knows himself; 2) rationality (Dhammajuta) is a person who knows existential causes. Yauta is a well-known person of the -3), a good self-immunity (Kalanyuta) is a person who knows a period, is known as a company, a community, a community Big eyes Become a person Sufficiency economy Self-sufficient economy To seek a solution from the economic crisis for Thai society, therefore the philosophy of sufficiency economy is "Self-Reliance" Sufficiency economy, which emphasizes community people to develop their ability to produce and consume sufficiently. To the processing of household industry Brush assets to capital Create careers and strengthen a wide variety of academic skills, develop strengths, strengthen weaknesses, and develop. To enable the community to survive by adhering to the principles of righteousness Hospitable And help each other

Keyword; Philosophy, Efficiency Economics, Buddhist Concept,

บทนำ

การศึกษาข้อมูลสภาพการณ์มีเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา จำเป็นต้องมี การศึกษาตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560-2579) และกรอบแผนอุดมศึกษา ระยะยาว 15 ปี (พ.ศ.2551-2565) ซึ่งมุ่งให้มหาวิทยาลัยเป็นหน่วยงานหลักที่สำคัญต่อการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 โดยจากการศึกษาสภาพโครงสร้างเศรษฐกิจพบว่า แนวโน้มเศรษฐกิจโลก มีตลาดเกิดใหม่ที่มี บทบาทสูงขึ้น ตลาดการเงินโลกเข้าสู่สถานการณ์ไร้พรมแดน เป็นผลจากเทคโนโลยีและนวัตกรรมทาง การเงินที่มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ทำให้มีการพัฒนาเครื่องมือทางการเงินใหม่ ๆ รวมทั้งมีการรวมกลุ่ม ทางเศรษฐกิจที่หลากหลายส่งผลต่อการเปิดเสรีทางการค้ามากขึ้น ซึ่งจะเป็นโอกาส

ที่สำคัญของการพัฒนา ประเทศไทย เนื่องจากเศรษฐกิจไทยในช่วงปี 2524-2558 มีการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 6.1 สูงเป็นอันดับที่ 22 ของโลก ส่งผลให้รายได้ต่อหัวของประชาชนเพิ่มขึ้น สามารถยกระดับฐานะการพัฒนาประเทศเป็นประเทศรายได้ ปานกลางตอนบนในปี 2553 โครงสร้างเศรษฐกิจเปลี่ยนผ่านจากภาคเกษตรไปสู่ภาคอุตสาหกรรมและ บริการมากขึ้น ภาคการผลิตมีการส่งสมองค์ความรู้และปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีการผลิตอย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยยังคงมีความหลากหลายของฐานการผลิตที่มีความแข็งแกร่งในระดับโลก อันดับความสามารถในการ แข่งขันโดยรวมมีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้น เศรษฐกิจไทยกลับเข้าสู่เสถียรภาพและอยู่ในเกณฑ์ที่แข็งแกร่ง โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับประเทศที่มีระดับการพัฒนาในระดับใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตาม ในช่วง 8 ปีที่ผ่านมา เศรษฐกิจไทยขยายตัวในอัตราการขยายตัวที่ต่ำกว่าศักยภาพของระบบเศรษฐกิจ การส่งออกของไทยปรับตัว ลดลงทั้งในด้านการส่งออกสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม มีสาเหตุจากจุดอ่อนที่สำคัญ ๆ ทั้งทางด้านปัญหาเชิงโครงสร้าง เงื่อนไขในระบบเศรษฐกิจโลก และปัจจัยทางด้านการดำเนินนโยบายและการบริหารจัดการเศรษฐกิจ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579)

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติ ฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่ การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง” เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน นอกจากนี้การเข้าสู่สังคมสูงวัยของโลกยังส่งผลต่อเศรษฐกิจและรูปแบบการดำเนินชีวิตโดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุในประเทศที่พัฒนาเป็นกลุ่มสำคัญที่ทำให้การบริโภคสินค้าและบริการเพิ่มขึ้น แต่อาจก่อให้เกิดความท้าทายเชิงประชากรในวัยแรงงาน โดยเฉพาะคนที่มีศักยภาพสูง เช่นเดียวกันมีการเลื่อนไหลของกระแสวัฒนธรรมโลกที่ผสมผสานกับวัฒนธรรมท้องถิ่นส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและเกิดวัฒนธรรมร่วมสมัยแต่อาจให้เกิดวิกฤตทางวัฒนธรรมเนื่องจากการขาดการคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมที่ดี โครงสร้างสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์เมื่อสิ้นสุดสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2559) แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 โดยปี 2557 ประชากรวัยแรงงานจะมีจำนวนสูงสุดและเริ่มลดลงอย่างต่อเนื่องคุณภาพคนไทยทุกกลุ่มวัยยังมีปัญหา คุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทยยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ และมีแนวโน้มเป็นโรคติดต่อน่ากลัวขึ้น ซึ่งเป็นสาเหตุการเสียชีวิต รวมทั้งปัญหาด้านสุขภาพในวัยผู้สูงอายุจะส่งผลกระทบต่อภาระค่าใช้จ่ายภาครัฐ นอกจากนี้คนไทยบางส่วนยังมีปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และไม่ตระหนักถึงความสำคัญของระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ และการมีจิตสาธารณะ

การวิจัยและพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดดเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตของคน ทำให้เกิดสาขาวิชาการและการบริการใหม่ ๆ ที่ผสมผสานการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่หลากหลายสาขาวิชา มนุษย์จะสามารถเข้าถึงข้อมูลและองค์ความรู้ได้อย่างขีดจำกัด การปรับโครงสร้างการผลิตและการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจในแต่ละช่วงของห่วงโซ่มูลค่า จึงเน้นสร้างความเข้มแข็งให้กับปัจจัยพื้นฐาน ทิศทางเศรษฐกิจให้สนับสนุนการเพิ่มศักยภาพของฐานการผลิตและฐานรายได้เดิม สามารถยกระดับมูลค่าเพิ่มทางการตลาดด้วยการใช้เทคโนโลยีวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างนวัตกรรมการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด รวมทั้งสร้างสังคมผู้ประกอบการให้มีทักษะการทำธุรกิจที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ตลอดจนพัฒนาพื้นที่ชายขอบที่มีศักยภาพและสร้างพื้นที่ทางเศรษฐกิจใหม่ เพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจและขับเคลื่อนเศรษฐกิจเข้าสู่การเป็นประเทศที่มีรายได้สูงในอนาคต ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกที่ต้องเผชิญกับเทคโนโลยีดิจิทัลในชีวิตประจำวัน

ทั้งด้านการเรียนการสอนในสถานศึกษา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การเดินทาง การใช้ข้อมูลข่าวสารเพื่อการบริหารและการจัดการทำงาน เทคโนโลยีสารสนเทศจึงเกี่ยวข้องกับทุกเรื่องในชีวิตประจำวัน ดังนั้น เยาวชนรุ่นใหม่ จึงควรเรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้รู้เท่าทันและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติต่อไป ซึ่งเป็นบทบาทของการศึกษาที่ต้องพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีทักษะและความในเรื่งดังกล่าวมา

กล่าวโดยสรุป การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก ทั้งที่เป็นปัจจัยภายนอกจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 (The Fourth Industrial Revolution) เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ 2558 (Millennium Development Goals : MDGs 2015) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ 2573 (Sustainable Development Goals : SDGs 2030) และความต้องการกำลังคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 และปัจจัยภายในประเทศ จากนโยบาย การปรับเปลี่ยนประเทศไปสู่ประเทศไทย 4.0 ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) และวิกฤตสังคมสูงวัย ล้วนมีผลกระทบต่อการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ

วิสัยทัศน์ประเทศคือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศ ที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีเป้าหมาย การพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่าง ต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยยกระดับศักยภาพของ ประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาคมนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิต ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม โดยการประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย 1) ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย 2) ชีตความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ 3) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ 4) ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม 5) ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของ ทรัพยากรธรรมชาติ 6) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ จะมุ่งเน้น การสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ ทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ (ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2561-2580), 2561 : 2)

ดังนั้นการแก้ไขปัญหเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนต้องอาศัยการพัฒนาคุณภาพของคนด้วยระบบ การศึกษา ที่ส่งเสริมให้คนมีความรู้คู่คุณธรรม การพัฒนาชุมชนด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนาสังคมให้มีความมั่นคงทางด้านอาหารและนำมาซึ่งความปริมาณมวลรวมของความสุข เพื่อผลิตคนให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับพัฒนาตน พัฒนาคมน และพัฒนางาน ตลอดจนการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม ซึ่งเป็นการยกระดับคุณภาพทางสังคม เพื่อเป็นผลผลิตและพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพสามารถปรับตัวสำหรับงานที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต และส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศชาติต่อไป

เนื้อเรื่อง

1. เพื่อศึกษาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวทางพระพุทธศาสนา ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการเพื่อพัฒนาให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน หลักการที่สำคัญคือ คนอย่างมีค่ากล่าวที่ว่า จะพัฒนาอะไรก็ตามต้องพัฒนาคนก่อน คนหรือมนุษย์เป็นเหมือนดาบสองคม จะทำลายหรือพัฒนาก็ได้ ถ้าพัฒนาคนให้มีคุณธรรมก็ไปในทางที่ดีเจริญ ถ้าพัฒนาแบบไม่มีคุณธรรมประกอบก็จะกลายเป็นบรรลัย สอดคล้องกับสุชีพ (ปัญญานุภาพ, 2524 : 575) ได้สรุปแนวทางการพัฒนาไว้ว่า พระพุทธเจ้าตรัสแสดงธรรมแก่บุตรแห่งโกฬิยักษัตริย์ชื่อ ทิฆมชาณู เรื่องธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ปัจจุบัน 4 ประการ คือ ต้องถึงพร้อมด้วยความหมั่น การรักษาทริพยที่หามาได้ คบคนดีเป็นมิตร เลี่ยงชีวิตโดยสม่ำเสมอ ไม่ฟุ้งเฟ้อหรือผิดเคืองเกินไป และเรื่องปากทางแห่งความเสื่อมทรพย์ 4 ประการ คือ เป็นนักเลงหญิง นักเลงสุรา นักเลงการพนัน คบคนชั่วเป็นมิตร ฝ่ายดี คือปากทางแห่งความเจริญตรงกันข้าม เรื่องธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์อนาคต 4 ประการ คือ ถึงพร้อมด้วยศรัทธา ศีล จาคะ การบริจาค มีปัญญา การพัฒนาชีวิตต้องอาศัยความรอบคอบในการพิจารณาไตร่ตรองให้ดี พระพุทธเจ้าพระองค์ตรัสบอกทางให้เท่านั้น การปฏิบัติขึ้นอยู่กับตัวของผู้เอง ดังนั้นหลักการทางพุทธศาสนาจึงเป็นหลักการที่เสริมสร้างการพัฒนาตนเองหรือสังคมที่อยู่ขึ้นให้ดีขึ้น อย่างหลักการอันดับแรกคือ หลักศรัทธา เชื่อมมั่นในความดี จัดได้ว่าเป็น สัมมาทิฐิ คือ ความเห็นที่ชอบ เป็นความเห็นที่เป็นไปเพื่อการพัฒนาในทางที่เจริญ เชื่อในความประเสริฐดี ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ต้องได้รับผลกรรมนั้นแน่นอนไม่มีทางหนีพ้น เชื่อในเรื่องแบ่งปันสังคมจะมีความน่าอยู่ขึ้น ต้องมีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันและกัน เชื่อในปัญญา พระพุทธศาสนาสอนให้ใช้ปัญญาผสมผสานไปกับความเชื่อในการดำเนินชีวิต จริงอยู่ที่ว่าชีวิตออกแบบไม่ได้ ไม่มีอะไรที่สมบูรณ์แบบ แต่ป้อมปรางหรือป้องกันไม่ได้เกิดเหตุการณ์ได้ ถ้ามีสติสัมปชัญญะ คือ ธรรมที่อุปการะมากต่อผู้น้อมนำไปปฏิบัติ ระลึกรู้ตัวอยู่ตลอดเวลา ความไม่เผอเรอ การรู้จักควบคุมใจไว้กับกิจหรือกมจิตรไว้กับสิ่งที่เกี่ยวข้อง สตินี้สามารถเชื่อมกับหลักธรรมหลายประการอย่างที่เรา(พรหมคุณาภรณ์ ป.อ.ปยุตโต, 2543 : 66) โยนิโสมนสิการ (การใช้ความคิดถุวิธี คือ การทำในใจโดยแยบคาย มองสิ่งทั้ง หลายด้วยความคิดพิจารณาสืบค้นถึงต้นเค้า สาเหตุแห่งผลจนตลอดสาย แยกแยะออกพิเคราะห์ด้วยปัญญาที่คิดเป็นระเบียบและโดยอุบายวิธี ให้เห็นสิ่งนั้น ๆ หรือปัญหานั้น ๆ ตามสภาวะและ ตามความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัย “ภิกษุทั้งหลาย เมื่อดวงอาทิตย์อุทัยอยู่ ย่อมมีแสงอรุณขึ้นมาก่อนเพนบุพนิมิต ฉันทิ ความถึงพรอมด้วยโยนิโสมนสิการ ก็เพนตัวนำเพนบุพนิมิต แห่งการเกิดขึ้นของ อารยอัชฎางคิกมรรค แก่ภิกษุ ฉันทิ นั้น” “เราไม่เล็งเห็นองค์ประกอบภายในอันแมสัถยอย่างเดียวยที่มีประโยชน์มาก สำหรับภิกษุผู้เพนเสขะเหมือน โยนิโสมนสิการ ภิกษุผู้มีโยนิโสมนสิการ ย่อมกำจัดอกุศลได้ และยอมยังกุศลให้เกิดขึ้น” “เราไม่เล็งเห็นธรรมอื่น แมสัถยหนึ่ง ซึ่งเพนเหตุให้สัมมาทิฐิที่ยังไม่เกิด ก็เกิดขึ้น ที่เกิดขึ้นแล้ว ก็ เจริญยิ่งขึ้นเหมือนโยนิโสมนสิการเลย” “เราไม่เล็งเห็นธรรมอื่น แมสัถยหนึ่ง ซึ่งจะเพนเหตุให้ความสงสัยที่ยังไม่เกิด ก็ไม่เกิดขึ้น ที่เกิดขึ้นแล้ว ก็ถูกขจัดเสียได้ เหมือนโยนิโสมนสิการเลย” “โยนิโสมนสิการ ยอมเพนไปเพื่อประโยชน์ยิ่งใหญ่ เพื่อความดำรงมั่น ไม่เสื่อมสูญ ไม่อันตรายแห่ง สัทธรรม” ฯลฯ ธรรมข้ออื่น ที่ได้รับยกย่องคล้ายกับโยนิโสมนสิการนี้ ในบางแง่ ได้แก่ อปัมาทะ (ความไม่ประมาท - earnestness; diligence), วิริยารัมภะ (การปรารภความเพียร, ทำความเพียรมุ่ง มั่น - instigation of energy; energetic effort), อปัจจฉตา (ความมักน้อย, ไม่เห็นแก่ได้ - fewness of wishes; paucity of selfish desire), สันตุฎฐิ (ความสันโดษ - contentment), สัมปชัญญะ (ความรู้ตัว, สำนึกตระหนักชัด ด้วยปัญญา - awareness; full comprehension); กุสลธัมมานุโยค (การหมั่นประกอบกุศลธรรม - pursuit of wholesome states; devotion to good things); สีสัมปทา (ความถึงพรอมแห่งศีล -

possession of virtue); ฉันทสัมปทา (ความถึงพร้อมแห่งฉันทะ - possession of will), อัตตสัมปทา (ความถึงพร้อมแห่งตนคือมีจิตใจซึ่งพัฒนาเต็มที่แล้ว - self-realization, self-actualization), ทิฏฐิสัมปทา (ความถึงพร้อมแห่งทิฏฐิ - possession of right view), และ อปฺปมาทสัมปทา (ความถึงพร้อมแห่งอปฺปมาทะ - possession of earnestness)

จุดเริ่มต้นแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ผลจากการใช้แนวทางการพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัย ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่สังคมไทยอย่างมากในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สังคมและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งกระบวนการของความเปลี่ยนแปลงมีความสลับซับซ้อนจนยากที่จะอธิบายในเชิงสาเหตุและผลลัพธ์ได้ เพราะการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดต่างเป็นปัจจัยเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน สำหรับผลของการพัฒนาในด้านบวกนั้น ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความเจริญทางวัตถุ และสาธารณูปโภคต่าง ๆ ระบบสื่อสารที่ทันสมัย หรือการขยายปริมาณและกระจายการศึกษาอย่างทั่วถึงมากขึ้น แต่ผลด้านลบเหล่านี้ส่วนใหญ่กระจายไปถึงคนในชนบท หรือผู้ด้อยโอกาสในสังคมน้อย แต่ว่า กระบวนการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้เกิดผลลบติดตามาด้วย เช่น การขยายตัวของรัฐเข้าไปในชนบท ได้ส่งผลให้ชนบทเกิดความอ่อนแอในหลายด้าน ทั้งการต้องพึ่งพิงตลาดและพ่อค้าคนกลางในการส่งสินค้าทุน ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติ และการรวมกลุ่มกันตามประเพณีเพื่อการจัดการทรัพยากรที่เคยมีอยู่แต่เดิมแตก สลายลง ภูมิความรู้ที่เคยใช้แก้ปัญหาและสั่งสมปรับเปลี่ยนกันมาถูกลืมเลือนและเริ่ม สูญหายไป (มูลนิธิชัยพัฒนา. (2561). จุดเริ่มต้นแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง)

สิ่งสำคัญ ก็คือ ความพอเพียงในการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ทำให้คนไทยสามารถพึ่งตนเอง และดำเนินชีวิตไปได้อย่างมีศักดิ์ศรีภายใต้อำนาจและควมมีอิสระในการกำหนด ชะตาชีวิตของตนเอง ความสามารถในการควบคุมและจัดการเพื่อให้ตนเองได้รับการสนองตอบต่อความต้องการต่าง ๆ รวมทั้งความสามารถในการจัดการปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ซึ่งทั้งหมดนี้ถือว่าเป็นศักยภาพพื้นฐานที่คนไทยและสังคมไทยเคยมีอยู่แต่ เดิม ต้องถูกระบบกระเทือน ซึ่งวิกฤตเศรษฐกิจจากปัญหาฟองสบู่และปัญหาความอ่อนแอของชนบท รวมทั้งปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้น ล้วนแต่เป็นข้อพิสูจน์และยืนยันปรากฏการณ์นี้ได้เป็นอย่างดี (มูลนิธิชัยพัฒนา. (2561). จุดเริ่มต้นแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง.)

พระราชดำริว่าด้วยเศรษฐกิจพอเพียง “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่พระราชทานมานานกว่า 30 ปี เป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนรากฐานของวัฒนธรรมไทย เป็นแนวทางการพัฒนาที่ตั้งบนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรม เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ที่สำคัญจะต้องมี “สติ ปัญญา และความเพียร” ซึ่งจะนำไปสู่ “ความสุข” ในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง พระบรมราโชวาทนี้ ทรงเห็นว่าแนวทางการพัฒนาที่เน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นหลักแต่ เพียงอย่างเดียวอาจจะเกิดปัญหาได้ จึงทรงเน้นการมีพอกินพอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่ในเบื้องต้นก่อน เมื่อมีพื้นฐานความมั่นคงพร้อมพอสมควรแล้ว จึงสร้างความเจริญและฐานะทางเศรษฐกิจให้สูงขึ้น (มูลนิธิชัยพัฒนา. (2561). จุดเริ่มต้นแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง. [ออนไลน์].) ซึ่งหมายถึง แทนที่จะเน้นการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมนำการพัฒนาประเทศ ควรที่จะสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจพื้นฐานก่อน นั่นคือ ทำให้ประชาชนในชนบทส่วนใหญ่พอกินก่อนเป็นแนวทางการพัฒนาที่เน้นการกระจายรายได้ เพื่อสร้างพื้นฐานและความมั่นคงทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ก่อนเน้นการพัฒนาในระดับสูงขึ้นไป

ทรงเตือนเรื่องพอยู่พอกิน ตั้งแต่ปี 2517 คือ เมื่อ 30 กว่าปีที่แล้ว แต่ทิศทางการพัฒนามิได้เปลี่ยนแปลง “...เมื่อปี 2517 วันนั้นได้พูดถึงว่า เราควรปฏิบัติให้พอยู่พอกิน พอยู่พอกินนี้ก็แปลว่า เศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง ถ้าแต่ละคนมีพอยู่พอกิน ก็ใช้ได้ ยิ่งถ้าทั้งประเทศพอยู่พอกินก็ยิ่งดี และประเทศไทยเวลานั้นก็เริ่มจะเป็นไม่พอยู่พอกิน บางคนก็มีมาก บางคนก็ไม่มีเลย.” (4 ธันวาคม 2541) เศรษฐกิจพอเพียง “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแส โลกาภิวัตน์และความ เปลี่ยนแปลงต่างๆ (มูลนิธิชัยพัฒนา. (2561). จุดเริ่มต้นแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง.)

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการ ทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (มูลนิธิชัยพัฒนา. (2561. จุดเริ่มต้นแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง.)

ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง จึงประกอบด้วยคุณสมบัติ ดังนี้ 1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ 3) ภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยมี เงื่อนไข ของการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียง 2 ประการ ดังนี้ 1) เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการปฏิบัติ 2) เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต พระราชดำรัสที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง “...เศรษฐศาสตร์เป็นวิชาของเศรษฐกิจ การที่ต้องใช้รถไถต้องไปซื้อเราต้องให้ต้องหาเงินมาสำหรับซื้อน้ำมันสำหรับรถไถ เวลารถไถเก่าเราต้องซ่อมแซม แต่เวลาใช้นั้นเราก็ต้องป้อนน้ำมันให้เป็นอาหาร เสร็จแล้วมันคายควัน ควันเราสูดเข้าไปแล้วก็ปวดหัว ส่วนควายเวลาเราใช้เราก็ต้องป้อนอาหาร ต้องให้หญ้าให้อาหารมันกิน แต่วามันคายออกมา ที่มันคายออกมาก็เป็นปุ๋ย แล้วก็ได้ใช้สำหรับให้ที่ดินของเราไม่เสีย...”

พระราชดำรัส เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 23 ธันวาคม 2542 “ฉันพูดเศรษฐกิจพอเพียงความหมายคือ ทำอะไรให้เหมาะสมกับฐานะของตัวเอง คือทำจากรายได้ 200-300 บาท ขึ้นไปเป็นสองหมื่น สามหมื่นบาท คนชอบเอาคำพูดของฉัน เศรษฐกิจพอเพียงไปพูดกัน เลอะเทอะ เศรษฐกิจพอเพียง คือทำเป็น Self-Sufficiency มันไม่ใช่ความหมายไม่ใช่แบบที่ฉันคิด ที่ฉันคิดคือเป็น Self-Sufficiency of Economy เช่น ถ้าเขาต้องการดูทีวี ก็ควรให้เขามีดู ไม่ใช่ไปจำกัดเขาไม่ให้ซื้อทีวีดูเขาต้องการดูเพื่อความสนุกสนาน ในหมู่บ้านไกลๆ ที่ฉันไป เขามีทีวีดูแต่ใช้แบตเตอรี่ เขาไม่มีไฟฟ้า แต่ถ้า Sufficiency นั้น มีทีวีเขาฟังเพื่อย เปรียบเสมือนคนไม่มีสตางค์ไปตัดสุกใส่ และยังใส่เนคไทเวอร์ซาเช่ อันนี้ก็เกินไป...” เศรษฐกิจพอเพียง สามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับ ทุกสาขา ทุกภาคของเศรษฐกิจ โดยมีหลักการที่คล้ายคลึงกันคือ เน้นการเลือกปฏิบัติอย่างพอประมาณ มีเหตุมีผล และสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ตนเองและสังคม การดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริพอเพียง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเข้าใจถึงสภาพสังคมไทย ดังนั้น เมื่อได้พระราชทานแนวพระราชดำริ หรือพระบรมราโชวาทในด้านต่าง ๆ จะทรงคำนึงถึงวิถีชีวิต สภาพสังคมของประชาชนด้วย เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด ที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งในทางปฏิบัติได้ แนวพระราชดำริในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง 1) ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ้งเฟ้อในการใช้ชีวิต 2) ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต 3) ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันในการค้าแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรง 4) ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก ด้วยการขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้มีรายได้เพิ่มพูนขึ้น จนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ 5) ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่ว ประพฤติตนตามหลักศาสนา

ประโยชน์ของทฤษฎีใหม่ 1) ให้ประชาชนพออยู่พอกินสมควรแก่สภาพในระดับที่ประหยัดไม่อดอยาก และเลี้ยงตนเองได้ตามหลักปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” 2) ในหน้าแล้งมีน้ำน้อย ก็สามารถเอาน้ำที่เก็บไว้ในสระมาปลูกพืชผักต่างๆ ที่ใช้น้ำน้อยได้ โดยไม่ต้องเบียดเบียนชลประทาน 3) ในปีที่ฝนตกตามฤดูกาลโดยมีน้ำดีตลอดปี ทฤษฎีใหม่นี้สามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรได้โดยไม่ต้องเดือดร้อนในเรื่องค่า ใช้จ่ายต่างๆ 4) ในกรณีที่เกิดอุทกภัย เกษตรกรสามารถที่จะฟื้นตัวและช่วยตัวเองได้ในระดับหนึ่ง โดยทางราชการไม่ต้องช่วยเหลือมากนัก ซึ่งเป็นการประหยัดงบประมาณด้วย (มูลนิธิชัยพัฒนา. (2561). จุดเริ่มต้นแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง.)

2. เพื่อศึกษาหลักการแห่งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพุทธ หลักธรรมอันเป็นวิธีการแห่งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพุทธศาสตร์ หลักกรอบคร้วอันเข้มแข็งตามแนวพุทธ หลักการสังคมเข้มแข็งตามแนวพุทธ หลักธรรมอันเป็นวิธีการแห่งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพุทธศาสตร์เป็นฐานในการดำเนินชีวิต เป็นหลักธรรมที่นำไปสู่สังคมความสงบ มีพระสูตรหนึ่งที่นำเสนอเกี่ยวกับการทำหน้าที่ควบคุมตนเองให้ดี เพราะทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ที่ตนเอง คือ สังคาลสูตร เป็นพระสูตรหนึ่งในพระสูตรตันตปิฎกหมวดที่มนิกาย ปาฏิภวรรค ว่าด้วยทศ 6 คือบุคคล 6 ประเภทที่มีความสัมพันธ์ต่อบุคคลๆ หนึ่ง และวิธีการปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านั้น ว่าด้วยมิตรแท้และมิตรเทียม และยังว่าด้วยกรรมกิเลส 4 อบายมุข 6 และการไม่ทำความชั่วโดยฐานะ 4 รวมทั้งหมด 14 ประการ โดยผู้ที่ปราศจากความชั่ว 14 ประการ ถือเป็นผู้ปกปิดทศ 6 ชื่อว่าปฏิบัติเพื่อชัยชนะในโลกทั้งสอง คือโลกนี้และโลกหน้า เมื่อตายไปก็จะเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ (สุชีพ ปุญญานุภาพ, 2555 : 197)

พระโคตมพุทธเจ้าทรงแสดงพระสูตรนี้ ณ พระนครราชคฤห์ คราวที่ทรงประทับ ณ วัดเวฬุวันมหาวิหาร ในวันหนึ่ง "เวลาเช้า พระผู้มีพระภาคทรงครองอันตรวาสกแล้วทรงถือบาตรและจีวรเสด็จเข้าไปบิณฑบาตยังกรุงราชคฤห์ ได้ทอดพระเนตรเห็นสังคาลกคฤหบดีบุตร ซึ่งลุกขึ้นแต่เช้า ออกจากกรุง

ชคฤทธิ์ มีผ้าซุ่ม มีผมเปียกประคองอัญชลี นอบน้อมทิศทั้งหลาย คือ ทิศเบื้องหน้า ทิศเบื้องขวา ทิศเบื้องหลัง ทิศเบื้องซ้าย ทิศเบื้องล่าง ทิศเบื้องบน" พระผู้เป็นเจ้าจึงทรงถามว่า สิ่งกาลกคฤหบดีบุตรกำลังทำอะไร สิ่งกาลกคฤหบดีบุตรตอบว่ากำลังไหว้ทิศทั้ง 6 ความคำสั่งเสียของบิดา จากนั้นทรงแสดงธรรมเป็นลำดับโดยให้รายละเอียดเกี่ยวกับข้อธรรมต่างๆ ที่ทรงตรัสมา คือ กรรมกิเลส 4 คือ การกระทำที่เศร้าหมอง มี 4 อย่าง ที่อริยสาวกจะได้ คือ 1. ฆ่าสัตว์ 2. ลักทรัพย์ 3. ประพฤติผิดในกาม 4. พุตปด ไม่ทำความชั่วโดยฐานะ 4 คือ อริยสาวกไม่ทำกรรมชั่วโดยฐานะ 4 คือ ความลำเอียง เพราะรัก, เพราะชัง, เพราะหลง, เพราะกลัว ทำกรรมชั่ว อบายมุข 6 คือ อริยสาวกไม่เสพปากทางแห่งความเสื่อมทรัพย์ 6 อย่าง คือ 1. เป็นนักเลงสุรา 2. เทียวกลางคืน 3. เทียวการเล่น 4. เล่นการพนัน 5. คบคนชั่วเป็นมิตร 6. เกียจคร้าน . ครั้นแล้วทรงแสดงโทษของอบายมุขแต่ละข้อ ข้อละ 6 อย่าง มิตรเทียม 4 ประเภท คือ 1. มิตรปกอลอก 2. มิตรดีแต่พูด 3. มิตรหัวประจบ 4. มิตรชวนในทางเสียหาย พร้อมทั้งแสดงลักษณะของมิตรเทียมทั้งสี่ประเภทนั้น ประเภทละ 4 ประการ มิตรแท้ 4 ประเภท คือ 1. มิตรมีอุปการะ 2. มิตรร่วมทุกข์ร่วมสุข 3. มิตรแนะนำประโยชน์ 4. มิตรอนุเคราะห์ (อนุกัมปกะ) พร้อมทั้งแสดงลักษณะของมิตรแท้ทั้งสี่ประเภทนั้น ประเภทละ 4 ประการ ทิศ 6 คือ บุคคล 6 ประเภท ตามนิยามของอริยสาวก คือ 1. ทิศเบื้องหน้า ได้แก่ มารดาบิดา 2. ทิศเบื้องขวา ได้แก่ อาจารย์ 3. ทิศเบื้องหลัง ได้แก่ บุตรภรรยา 4. ทิศเบื้องซ้าย ได้แก่ มิตรอำมาตย์ 5. ทิศเบื้องล่าง ได้แก่ ทาส กรรมกร 6. ทิศเบื้องบน ได้แก่ สมณพราหมณ์

เมื่อสิ่งกาลกคฤหบดีบุตรได้สดับพระธรรมเทศนาก็มีความเข้าใจแจ่มแจ้งในเรื่องทิศทั้ง 6 และการไม่กระทำความชั่ว บังเกิดเลื่อมใสพระธรรมเทศนา แสดงตนเป็นอุบาสกถึงพระรัตนตรัยตลอดชีวิต อีกทั้งยัง "เฉลี่ยทรัพย์ 40 โกฏิ ไว้ในพระพุทธศาสนากระทำความดีอันเป็นบุญ ได้เป็นผู้มีสวรรค์เป็นที่ไปเบื้องหน้า" (สุชีป ปุณณานุปาท, 2555 : 197-198) ดังนั้นหลักธรรมที่มีความเชื่อมโยงกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตกผลึกกลายเป็นองค์ความรู้ นำไปสู่การปฏิบัติ ตรงกับหลักธรรม สัปปุริสธรรม 7 คือ 1) (ความพอประมาณ) มัตตัญญูตา เป็นผู้รู้จักประมาณ อัตตัญญูตา เป็นผู้รู้จักตน 2) (ความมีเหตุผล) อัมมัญญูตา เป็นผู้รู้จักเหตุ อัตถัญญูตา เป็นผู้รู้จักผล 3) (การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว) กาลัญญูตา เป็นผู้รู้จักกาล ปริสสัญญูตา เป็นผู้รู้จักบริษัท ชุมชน บุคคลัญญูตา หรือ บุคคลปโรปริญญูตา เป็นผู้รู้จักบุคคล (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2543 : 242-243)

กล่าวได้ว่า คำว่า "เศรษฐกิจพอเพียง" หมายถึง เศรษฐกิจที่พึ่งตนเองได้ เน้นการผลิตและการบริโภคแบบพออยู่พอกินเป็นหลัก ซึ่งไม่ได้เน้นกำไรสุทธิหรือความร่ำรวยเป็นเป้าหมายสูงสุด ถ้าได้กำไรจากผลิต ก็เป็นผลพลอยได้จากผลผลิต เป็นระบบเศรษฐกิจที่พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงดำริขึ้น เพื่อแสวงหาทางออกจากวิกฤตเศรษฐกิจให้กับสังคมไทยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก็คือ "การพึ่งตนเองได้" อย่างที่แนวคิดของประเวศ (วะสี, 2541 : 14-16) ลักษณะความเข้มแข็งของชุมชน การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้และมีความสุข คือ การทำให้คนในชุมชนมีจิตสำนึกร่วมกัน มารวมตัวกันในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกันในการกระทำให้บางอย่าง ด้วยความรักและความเอื้ออาทรต่อกัน ภายใต้กระบวนการจัดการให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน เพื่อประโยชน์สาธารณะการรวมตัวกันอาจจะเป็นกลุ่มเล็ก ๆ กระจัดกระจายกันก็ได้แต่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้จนกลายเป็นองค์กรและมีความเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายย่อย ๆ ขึ้น ทำให้เกิดโครงสร้างแนวใหม่ที่มีสัมพันธ์กันในแนวราบที่เท่าเทียมกัน ซึ่งเมื่อประสานกับโครงสร้างที่มีความสัมพันธ์ ในแนวดิ่งด้วยสมานฉันท์แล้วกันจะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งขึ้น การแข่งขันต้องมีศีลธรรมกำกับด้วย เพื่อไม่ให้เกิดความวุ่นวาย อย่างที่แนวคิดของพระไพศาล วิสาโล (2549) ได้กล่าวถึงวิกฤตทางศีลธรรม ไว้ในหนังสือเรื่อง “ฝ่าฟัน วิกฤตศีลธรรม ด้วยวาทะศนะใหม่” สรุปว่า สังคมไทยขณะนี้กำลังเผชิญ กับวิกฤตการณ์และปัญหาทั้งเศรษฐกิจ การเมือง สังคม การศึกษา

ดังนั้นกล่าวโดยสรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา เป็นหลักเศรษฐศาสตร์ตามแนวพุทธ ที่มุ่งให้มนุษย์จำกัดความอยาก พระพุทธศาสนาเห็นว่าความต้องการของมนุษย์นั้นไม่มีขีดจำกัด แต่ทรัพยากรมีจำกัด ดังนั้นหลักเศรษฐกิจพอเพียง จึงต้องหันมาแก้ไขที่ตนเองก่อน จำกัดความอยาก ความต้องการ ให้รู้จักพอดี

ดังนั้นสรุปได้ว่า 1) หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง จึงประกอบด้วยคุณสมบัติ ดังนี้ ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักใน คุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

ดังนั้น คำว่า "เศรษฐกิจพอเพียง" หมายถึง "การพึ่งตนเองได้" เศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นให้คนในชุมชนพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตและบริโภคอย่างพอเพียง ไปจนถึงขั้นการแปรรูปอุตสาหกรรมครัวเรือน แปรรูปทรัพย์สินให้เป็นทุน สร้างอาชีพและเสริมทักษะทางวิชาการที่หลากหลาย พัฒนาจุดแข็ง

เสริมจุดอ่อนให้แข็งและเกิดการพัฒนา ให้ชุมชนดำรงอยู่ได้ด้วยการยึดหลักแห่งความถูกต้องดีงามมีความ
เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

บรรณานุกรม

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 -2579**. กรุงเทพฯ :
พริกหวานการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติฉบับที่ 12**. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). **ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.
2561-2580)**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ.
- มูลนิธิชัยพัฒนา. (2561). **จุดเริ่มต้นแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง. [ออนไลน์]**. แหล่งที่มา.
<https://www.chaipat.or.th/publication/publish-document/sufficiency-economy.html>
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2555). **พระไตรปิฎกฉบับประชาชน ตอนว่าด้วยพระสูตร**. กรุงเทพฯ : กรมการ
ศาสนากระทรวงวัฒนธรรม.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2543). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 9.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระไพศาล วิสาโล. (2549). **ฝ่าฟันวิกฤตศีลธรรมด้วยทัศนะใหม่**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ทางสุนสามลดา.
- ประเวศ วะสี. (2541). **บนเส้นทางใหม่ การส่งเสริมสุขภาพ อกวิวัฒน์ชีวิตและสังคม**. กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน.

อุดมคติชีวิตของพระพรหมมิ่งคลาจารย์

Ideal life of Phra Phrom Mangkhalajarn

ณรงค์ ชัยช้าง

Mr.Narong Chaichang

อัญญาณี ชัยช้าง

Mrs.Unyarnee Chaichang

อาจารย์พิเศษ

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Special teacher

Chaiphum Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University

วันที่รับบทความ (Received) : 12 ตุลาคม 2561

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 20 ตุลาคม 2561

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 24 ตุลาคม 2561

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้ศึกษาอุดมคติชีวิตในพุทธปรัชญาเถรวาทได้กล่าวถึงความจริงของชีวิตในฐานะเป็นองค์ประกอบของรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ที่มีลักษณะของการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป เพื่อชี้ให้เห็นว่าอะไรคือความทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ความดับทุกข์ และข้อปฏิบัตินำไปสู่ความดับแห่งทุกข์ของชีวิต ส่วนอุดมคติว่าด้วยความดีของชีวิตได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการบรรพชาอุปสมบท คณธรร และวิปัสสนาธุระ ซึ่งแนวทางในการปฏิบัติเพื่อกำจัดอัสวะกิเลส ในขณะที่การเผยแผ่ธรรมนั้นเน้นให้พระอรหันต์สาวกเป็นแบบอย่างด้านพระปริยัติ ปฏิบัติและปฏิเวธแก่พุทธศาสนิกชน โดยมีเป้าหมายที่อยู่ประโยชน์เกื้อกูลเพื่อความสุขแก่พหุชนและเพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก

ด้านอุดมคติว่าด้วยความดีของชีวิตท่านได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับแนวคิดการบรรพชาอุปสมบท การศึกษาธรรม และการปฏิบัติธรรมโดยเน้นสาระมากกว่าพิธีกรรม ส่วนวิธีการเผยแผ่ธรรมท่านมีแนวคิดด้านการอธิบายธรรมด้วยการกล่าวปาฐกถาแบบประยุกต์ให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การสร้างความรู้ความเข้าใจตามหลักพระพุทธศาสนาและการสร้างธรรมทายาทเพื่อประโยชน์สุขแก่ตนเองและสังคม เพื่อส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนมีโอกาสดำเนินการศึกษาและปฏิบัติธรรมตามหลักพุทธศาสนาอันนำมาซึ่งประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ตนเองและสังคมต่อไป

คำสำคัญ : อุดมคติชีวิต, พระพรหมมิ่งคลาจารย์, พุทธปรัชญาเถรวาท

ABSTRACT

From this research, it is found that the ideal life in the Theravada Buddhist Philosophy is mentioned about of the principles of the truth of life as a corporeality, feeling, perception, mental formations, consciousness which is arising passing away and persisting, in order to demonstrate what is the suffering, cause of suffering, cessation of suffering and path leading to the cessation of suffering. The ideal life regarding virtues of

life is presented by the concept of Buddhist ordination; burden of studying the scriptures and burden of meditation practice which is the guideline for eliminate corruption. Meanwhile, Dharma propagation emphasized the Buddhist saints as a model of scripture, practice, and penetration to Buddhist in order to give benefit happiness and assistance for many people.

shows that the truth of life is comprised of body and mental which are conditioned by causes and changed any times in order to show the truth of life that everything is occurred by causes, without cause, thing could not be happened. In regard to the ideal life regarding the virtues of life, he shows the concept of Buddhist ordination, studying of scriptures and meditations by emphasizes of its essence more than ceremony. Regarding the Dharma propagation, he has a concept to describe of Dharma by apply such Dharma with social context in order to enlighten Buddhism understanding and create Buddhist successor (Dhamathayat) for the happiness of themselves and society.

Keywords: Ideal life, Phra Phrom Mangkhalajarn, Theravada Buddhism

บทนำ

ปัญหาความขัดแย้ง ความเห็นแก่ตัว การเอารัดเอาเปรียบ รวมไปถึงความเหลื่อมล้ำไม่เสมอภาคที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาที่สร้างความเดือดร้อนทุกข์เข็ญอย่างมากแก่มวลมนุษย์ทุกสังคม และดูเหมือนว่าปัญหาเหล่านี้จะยังไม่สามารถหาออกหรือแก้ไขให้หมดไปได้ในเวลาอันใกล้ ในทางพุทธปรัชญา นับเป็นคำถามที่น่าสนใจว่า สังคมเมื่อประสบกับปัญหาดังกล่าวแล้วจะมีวิธีการเสนอทางออกหรือแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างไร หรือในสัดส่วนของคำถามที่เล็กลงมา มนุษย์ในฐานะปัจเจกชนควรมีสิทธิ์หรือควรได้รับการปกป้องให้ใช้ความสามารถกำหนดวิถีทางในการดำเนินชีวิตของตนเองเพื่อแสวงหาชีวิตที่ดีชีวิตในอุดมคติของตนได้หรือไม่

พระพรหมมงคลจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ถือเป็นพระภิกษุรูปหนึ่งในพระพุทธศาสนาที่มีความรู้ความสามารถแตกฉานในพระไตรปิฎกและพุทธปรัชญาเถรวาท อีกทั้งยังเป็นพระภิกษุผู้มีข้อวัตรปฏิบัติงดงามสมกับที่เป็นแบบอย่างอันดีในการดำเนินชีวิตตามรอยพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระศาสดา พระพรหมมงคลจารย์ หรือ ภิกษุปัญญานันทะนั้น ตลอดชีวิตนักบวชของท่านได้ทุ่มเทเสียสละเวลาอย่างมากในการที่จะฝึกฝนเรียนรู้ นำพระธรรมคำสอนมาประพฤติปฏิบัติให้เห็นผลจริงได้ในชีวิตปัจจุบัน และยังได้รับเป็นธุระชวนช่วยอย่างมากในการที่จะให้คำแนะนำสั่งสอนแก่ชาวพุทธ ตลอดสังคมโลก ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการนำหลักคำสอนในพุทธปรัชญามาใช้ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างเกิดผลได้จริงและโดยไม่ละเลยหรือบิดเบือนไปจากหลักการเดิมแท้ของพระพุทธศาสนา

ในทรรศนะของ พระพรหมมงคลจารย์ เห็นว่าทางที่จะแก้ไขปัญหาสังคมระดับมหภาค อาจเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยากจนอาจถึงกับเป็นไปได้เลย หากเราเลือกมองเห็นแต่เพียงตัวปัญหาที่ปรากฏเฉพาะหน้า แต่ละเลยที่จะมองไปยังต้นตอหรือองค์ประกอบที่ทำให้เกิดปัญหาเหล่านั้น ซึ่งส่วนหนึ่งก็เกิดขึ้นจากตัวเรา ฉะนั้นการที่จะจัดการกับปัญหาอย่างได้ผลอันดับแรกคือเราต้องเริ่มปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตัวเองจากภายในโดยเริ่มเรียนรู้ที่จะตั้งเป้าหมายให้กับชีวิต (Life Goals) ใช้ชีวิตอย่างมีอุดม

คติ (Ideal life) หรือ อย่างคำของ พระพรหมมิ่งคลาจารย์ ก็คือ “เราต้องทำตามความคิดของเราเพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงาม” (พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทะ), 2550 : 468)

ชีวิตที่ดีในอุดมคติของ พระพรหมมิ่งคลาจารย์ เป็นชีวิตเพื่อการดำรงอยู่อย่างมีความสุข มีความสงบ และ สร้างคุณประโยชน์แก่สังคม ตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท หรืออย่างที่ท่านกล่าวว่า “พระธรรมในเรื่องนี้เป็นจุดหมายสำคัญ ที่เราจะศึกษาทำความเข้าใจในเบื้องต้นว่า เราเกิดมาเพื่ออะไร เรามีชีวิตอยู่ในโลกนี้เพื่ออะไร จุดหมายปลายทางในชีวิตของเราคืออะไร ” (พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทะ), 2550 : 9) และ “ร่างกายชีวิต (ของเรานี้) เป็นของพระรัตนตรัย” (พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทะ), 2550 : 10) เพื่อที่จะนำพาพระพุทธศาสนาแก่พุทธศาสนิกชน ทำพระศาสนาให้มีเหตุและผล เป็นศาสนาแห่งการมองเห็นความเป็นจริงของชีวิต ตลอดทั้งส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในหมู่พุทธศาสนิกชน ด้วยหลักการแก้ปัญหาที่สนองตอบกับปัจจุบันตามอย่างปฏิบัติที่สมควรของพุทธสาวก การทำชีวิตให้มีความสุข มีความดีงาม สร้างคุณประโยชน์ทั้งแก่ตนเอง และ สังคมส่วนรวม

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษา “อุดมคติชีวิตของพระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทิกขุ)” โดยเฉพาะในประเด็นที่ว่าท่านเป็นพระเถระที่เปรียบพร้อมพร้อมด้วยศีลาจารวัตร เป็นพระภิกษุผู้มีความรู้ความสามารถทั้งทางปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ตลอดทั้งเป็นผู้มีความคิดริเริ่มในการเผยแผ่พระธรรม คำสอน ที่มุ่งเน้นให้ผู้คนหันเข้าหาหลักการดั้งเดิมที่มีอยู่ในพระพุทธศาสนาอย่างทวนกระแสโลก หรือ อย่างข้ามพ้นไปจากคำวิพากษ์วิจารณ์จากสังคมที่ต้องการผ่อนแรงไหลไปตามกระแสโลกและปรุงแต่งพระธรรม คำสอนออกไปอย่างไม่มีขอบเขต ดังนั้นหากมองในแง่มุมทางปรัชญาแล้ว ชีวิตเช่นนี้จึงอาจนับได้ว่าเป็นชีวิต ในอุดมคตินรูปแบบหนึ่งที่นักศึกษาศาสนาควรจะได้ทำการศึกษาและ ให้ความใส่ใจเป็นอย่างยิ่ง ดังที่ผู้วิจัย จะได้นำเสนอในบทต่อไป

อุดมคติว่าด้วยความจริงของชีวิต ในประเด็นนี้ ทั้ง พระพรหมมิ่งคลาจารย์ และ พระพุทธศาสนาเถรวาทมองว่าความเป็นจริงของชีวิต มิใช่เป็นสิ่งที่เรียกว่า องค์ประกอบเดียว (Single factor) หากแต่เป็นความถึงพร้อมด้วยเหตุปัจจัยหลายอย่างประกอบกันเข้าจึงเกิดเป็นชีวิต หรือ อย่างคำของ พระพรหมมิ่งคลาจารย์ก็ว่า “สิ่งทั้งปวงทั้งที่เป็นธรรมะและอธรรมย่อมอาศัยเหตุผลเกิดขึ้น” (ปัญญานันทะ : 56) ลักษณะปลีกย่อยของชีวิตในพุทธปรัชญาถูกแบ่งย่อยออกตามลักษณะเรียกว่าชั้นทั้ง 5 คือ “รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ” (อภิ.วิ. (ไทย) 35/2/1) รูป นั้น หมายถึงรูปธรรมที่เป็นตัวกลุ่มก้อนทางวัตถุของชีวิต สามารถแตะต้องได้ มีการกระทำ (action) ต่าง ๆ ได้ส่วนที่เหลือ คือ เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ถือว่าเป็นนามธรรม ไม่มีตัวตนกลุ่มก้อนทางวัตถุแต่ต้องทางกายภาพโดยตรงไม่ได้ ไม่มีการกระทำในความหมายเชิงกายภาพ หากแต่สามารถรับรู้ หรือ สามารถรับ และ ส่งผลการกระทำออกไปสู่โลกภายนอกผ่านทางอายตนะ (sense doors) ที่มีอยู่ในจุดต่าง ๆ ของร่างกาย

ทั้งส่วนที่เป็นรูปธรรม - นามธรรมนี้ถือเป็นองค์ประกอบมูลฐานที่รองรับความเป็นจริงของชีวิต ตลอดทั้งยังมีส่วนอย่างสำคัญเพื่อสร้างอุดมคติในชีวิต ผ่านทางการเข้าไปทำการเรียนรู้ และ สร้างความสัมพันธ์กับแนวคิดเรื่องความจริงในพุทธปรัชญา (concept of truth in Buddhism) แล้วมุ่งไปสู่จุดหมายสูงสุดทางศาสนาที่ตนสามารถบรรลุถึง

พระพุทธศาสนากล่าวถึง ชีวิตมีสภาพเป็นเพียงก้อนมวลแห่งการเปลี่ยนแปลง เคลื่อนย้ายถ่ายเทจากสภาวะหนึ่งไปสู่อีกสภาวะหนึ่งไม่มีสิ้นสุด และ อย่างนอกเหนือออกไปจากเจตจำนงของตน (ส.ช. (ไทย) 17/59 /94 – 96) สภาพเช่นนี้ชีวิตเป็นสิ่งที่ถูกกระทำไม่ต่างไปจากเศษไม้ที่ลอยคอกกลางมหาสมุทร หน้ามรสุม ปัญหาที่มีเพียงว่า มนุษย์สามารถที่จะจัดการกับความรู้สึก (emotion) ของตนเองขณะสำนึกว่ากำลังตกอยู่ท่ามกลางมรสุมในมหาสมุทรได้มากน้อยเพียงใด เพราะมนุษย์เป็นสัตว์มีชีวิตมิใช่เศษไม้ที่ไม่

มีความรู้สึกรู้สึอะไรกับความเป็นไปได้ในโลกภายนอก ดังนั้นเองจึงเป็นต้นเหตุเริ่มต้นให้มนุษย์เริ่มที่จะหาคำตอบให้แก่ชีวิตตนเอง ว่าอะไรคือชีวิตที่ดี โดยเฉพาะ ในระดับอุดมคติที่ควรแสวงหา

เฉพาะแนวคิดอุดมคติของชีวิตเห็นว่า ชีวิตโดยสภาพความเป็นจริงนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ได้มีแก่นสารอะไร ให้ยึดเหนี่ยว มนุษย์หากจะอยู่อย่างขาดแคลนแล้วมาเอาวิชาชีวิตก็ไม่ได้มีคุณค่ามีสาระพิเศษอะไร ดังนั้น เพื่อจะสร้างชีวิตให้มีความหมายมีอุดมคติ มนุษย์จะต้องหาความรู้ที่ถูกต้อง สร้างทางปฏิบัติที่ตามระมัดระวังตัวในการดำเนินไปเพื่อให้ถึงจุดหมายสูงสุด ออกไปจากวงจรธรรมดาโลกซึ่งบีบรัดตัวพวกเขาให้เกิดความทุกข์อยู่ตลอดเวลา และ บางที ระหว่างเส้นทางการหลุดพ้นเหล่านั้นมนุษย์ยังอาจสามารถอำนวยความสะดวก และ ความสุขให้เกิดแก่คนรอบข้างได้ ซึ่งสิ่งนี้ก็ควรถูกถือว่าเป็นเรื่องที่ดี และ อาจถือว่าเป็นอุดมคติในชีวิตรูปแบบหนึ่งที่เหมาะสมยิ่ง โดยเฉพาะจากทรรศนะของ พระพรหมมิ่งคลาจารย์

อุดมคติว่าด้วยความดีของชีวิต ในทางพระพุทธศาสนา หลักของความดี ในการดำเนินชีวิตส่วนหนึ่งย่อมต้องหมายถึงความถึงการกระทำบางสิ่งบางอย่างต่อสังคมอย่างมีมนุษยธรรม โอบเอื้ออารี หวังให้เกิดผลดี คือ ประโยชน์และความสุขแก่เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน (วิ.มหา. (ไทย) 4/32/40) แต่จากการศึกษาแนวคิด (concept) และวิธีการในการเทศนาสั่งสอนของ พระพรหมมิ่งคลาจารย์ ผู้วิจัยเห็นว่า พระพรหมมิ่งคลาจารย์ นอกเหนือจากที่ท่านจะเชื่อเรื่องเจตนาดี และ การปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างมีมนุษยธรรมในขั้นต้นแล้ว ท่านยังเน้นย้ำเพิ่มเติมอีกว่าการกระทำดีต่อผู้อื่นนั้นยังต้องประกอบไปด้วยความรับผิดชอบ ซึ่งเราจะต้องมีต่อการกระทำของตนเอง ดังจะเห็นได้จากคำสอนของท่านที่ว่า “สิ่งทั้งหลายมันเกิดขึ้นในตัวของฉันเอง ฉันเป็นผู้คิด เป็นผู้พูด เป็นผู้ทำสิ่งนั้นขึ้นมาเอง” (พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทะ) : 216) ความดีนั้นเป็นสิ่งที่ต้องทำความเข้าใจก่อน โดยการหาหลักธรรมมาใช้เป็นเครื่องมือในการเข้าถึงอย่างที่ว่า “เกิดเป็นคนต้องพยายามเรื่อยไป จนกว่าจะถึงจุดหมายปลายทาง ต้องทำ ทำอะไรทำจริงเหมือนความเพียร เป็นทรัพย์อันประเสริฐ เป็นทางที่จะให้เกิดผลสำเร็จ” (พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทะ) : 163) ดังนั้นจนถึงในที่สุด ในด้านความดีทางสังคม พระพรหมมิ่งคลาจารย์ ท่านจึงเห็นว่าสิ่งที่ควรทุ่มเทกระทำให้แก่ผู้อื่นซึ่งจะสามารถทำให้เป็นมรรค เป็นผลเกิดในชีวิตได้ต่อไปไม่มีอะไรดีเกินไปกว่าการสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นแก่พวกเขา เพราะมันประกอบไปด้วยการให้ที่ควร และ ความรับผิดชอบของผู้ให้ด้วย โดยเฉพาะความรู้ในทางพระพุทธศาสนา ดังคำของท่านที่ว่า “ข้าพเจ้าจักต้องสู้ทุกวิถีทางเพื่อทำลายสิ่งเหลวไหลในพระพุทธศาสนา นำความเข้าใจมาให้แก่ชาวพุทธ” (พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทะ) : 7)

ในด้านความดีส่วนตัวท่านเห็นว่า “การพยายามทำความดี เป็นทางหนึ่งที่ช่วยให้ชีวิตมีราคา” (พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทะ) : 52) ซึ่งชีวิตมีราคาในที่นี้หมายถึงชีวิตที่มีคุณค่าควรแก่การดำรงอยู่ และ ควรแก่การเกื้อกูลเป็นที่พึ่งให้แก่ผู้คน รอบข้างและ เมื่อศึกษาถึงลงไปอีกผู้วิจัยได้พบว่า นอกจากพระพรหมมิ่งคลาจารย์ จะเห็นว่าความดีส่วนตัว เป็นเรื่องของ การสร้างคุณค่าให้เกิดแก่ชีวิตแล้ว ท่านยังเห็นต่อไปอีกว่า ความดีที่เรากระทำยังต้องเป็น เรื่องเกี่ยวข้องอยู่กับจุดหมายสูงสุดที่ตนปรารถนาถึงอย่างไม่ควรแยกออกจากกันอีกด้วย ซึ่งความดีที่สัมพันธ์กับจุดหมายตรงนี้ท่านได้ใช้คำพูดแทนด้วยคำว่า “พระ” ในความหมายที่ว่า พระเป็นผู้ประเสริฐ คือ ประเสริฐทั้ง ความคิด คำพูด การกระทำ ดังคำพูดของท่านที่ว่า “จงเป็นพระกันเถิด เป็นพระกันด้วยใจ เป็นได้กับทุกคน ทั้งหญิงชาย เด็กผู้ใหญ่ พระอยู่ใกล้ท่านแล้ว ฉะนั้น จงทำใจให้เป็นพระเถิด” (พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทะ) : 203) แต่จะอย่างไรก็ตามเราไม่อาจปฏิเสธได้ว่าอิทธิพลที่ส่งผลต่ออุดมคติเรื่องความดีของชีวิตของ พระพรหมมิ่งคลาจารย์ อย่างยิ่งนั้นแยกไม่ออกจากแนวคิดทางพุทธปรัชญา แม้แต่ในระดับการปฏิบัติ เราก็คงจะพบได้ท่านได้ยังนำ

หลักปฏิบัติในพุทธปรัชญามาใช้ในการดำเนินชีวิตไปสู่จุดหมายด้วย หลักพุทธปรัชญาที่ พระพรหมมิ่งคลาจารย์ นำมาใช้ในการดำเนินชีวิตที่เห็นได้ชัดก็มี

มีความศรัทธาต่อพระรัตนตรัย คือ เชื่อในพระพุทธเจ้าว่า พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ความจริงเชื่อในพระคำสอนของพระพุทธเจ้าว่า เป็นข้อปฏิบัติที่ทำให้ผู้ปฏิบัติตามหลุดพ้นจากความทุกข์ได้จริง และเชื่อในพระสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้าว่าเป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติตรงปฏิบัติเพื่อให้ถึงซึ่งความดับทุกข์ (พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทะ) : 819)

มีศีลบริสุทธิ์ คือ มีความสำรวมระวังใน คำพูด ความคิด กิริยาอาการต่าง ๆ ให้หมดจดงดงามสมกับที่เป็นผู้ทรงศีล เป็นสาวกของพระศาสดา เป็นพระที่ผู้คนกราบไหว้

ไม่ถือมงคลตื่นข่าว คือ เชื่อหลักของกรรม ไม่ตื่นข่าวลือ ตื่นตูมไปตามกระแสโลกอย่างไม่มีเหตุไม่มีมูลอันพึงจะให้เชื่อถือ (พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทะ) : 903)

ไม่แสวงบุญนอกเขตพระศาสนา คือไม่ทำบุญอย่างนอกรัตนตรัย ทำไปตามความเชื่อผิด ๆ อย่างไม่ไตร่ตรองถึงความสมเหตุสมผล เช่น ทำบุญโดยการฆ่าสัตว์ ทำบุญโดยการกราบไหว้วัตถุสิ่งของต่าง ๆ (พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทะ) : 910-911) หรืออย่างคำของ พระพรหมมิ่งคลาจารย์ที่ว่า “ในพระพุทธศาสนามีได้สอนให้ยึดถือเอาวัตถุภายนอกเป็นสาระ” (พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทะ) : 209) นั่นเอง

บำเพ็ญบุญแต่ในเขตพระศาสนา ข้อนี้อาจมีลักษณะคล้ายกันกับข้อข้างต้นนี้ คือ การทำบุญต้องทำอย่างมีสติ ใช้ความคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุมีผล อย่างที่เราได้อยู่ในหลักพุทธศาสนา บุญเป็นทางสร้างให้เราอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข (พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทะ) : 917)

พุทธธรรมในทรรศนะของพระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทะ) ถือเป็นเรื่องของการรู้แจ้งโดยแบ่งระดับการเข้าถึงเป็นความสุขในการดำเนินชีวิต เป็นการดำเนินชีวิตอย่างมีอุดมคติ ดีงาม โดยแสดงหลักในการดำเนินไว้ที่มุ่งเรียนรู้พุทธธรรมอย่างถ่องแท้ น้อมนำเข้ามาปฏิบัติในชีวิตให้เป็นประโยชน์แก่ตนได้ อย่างขั้นต้น ๆ ก็มุ่งประโยชน์สุขในการอยู่ร่วมกันโดยทางสันติ อย่างกลางเพื่อประโยชน์ตนในด้านให้ก้าวหน้าเป็นการฟอกชำระจิตใจให้สะอาด อย่างสูงเป็นทางเกิดปัญญา เกิดการรู้แจ้งเห็นจริง ถอนความหลงผิดในโลกออกได้หมด ไม่มีความทุกข์เกาะกุมจิตใจของตนอีกต่อไป (พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทะ), 2554 : 344)

ด้านวิธีการเผยแผ่ธรรม พระพรหมมิ่งคลาจารย์ ได้แสดงความคิดในเรื่องหลักความจริงของชีวิตว่าเป็นเรื่องเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้น โดยความหมายที่ว่า เป็นสิ่งที่เกิดในทุกขณะตลอดเวลา เป็นการเกิดขึ้นของความทุกข์ซึ่งแสดงออกผ่านทาง ความแก่ ความเจ็บ ความตาย ที่มีอยู่ประจำทุกชีวิต สิ่งเหล่านี้หากจะมองก็จะเป็นเรื่องของความทุกข์ เป็นเรื่องของสัจจะที่ไม่อาจหนีได้

ฉะนั้นเราจึงควรมองความทุกข์ในอีกแบบหนึ่ง คือ มองในรูปแบบของความเป็นจริงกับสิ่งที่ปรากฏภายในตัวเรา มองเห็นว่าความทุกข์เกิดขึ้นจากตัวเรา ไม่ใช่ผู้อื่น อย่างที่ พระพรหมมิ่งคลาจารย์ ได้กล่าวไว้ ข้อสำคัญคือให้ทุกคนค้นหาสาเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น และเข้าใจเหตุอันด้วยปัญญา คือ ทุกคนหาทางในการ ที่จะออกจากความทุกข์ด้วยการศึกษาเรียนรู้พุทธธรรมเดิมแท้ที่ได้ชี้แนวทางเอาไว้แล้ว

พระพรหมมิ่งคลาจารย์ ใช้การอบรมความรู้ให้เกิดปัญญา โดยประกาศหลักการเน้นย้ำให้ตระหนักถึงสิ่งที่ประเสริฐที่ควรยึดถือเป็นแบบอย่าง 3 ประการคือ ถือพระพุทธเจ้าเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต ถือพระธรรม สิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงสอนแล้วนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตของตนเอง ถือพระสงฆ์เป็นที่พึ่งทางจิตใจเป็นที่เลี้ยงบ่มเพาะคุณงามความดี และสุดท้ายให้ทุกคนเชื่อในการกระทำของตัวเองว่า ทำดีย่อมได้ดี ความดีเกิดขึ้นเมื่อตัวเราทำ ไม่ใช่ดีเพราะการถือฤกษ์ยามยามดี ไม่กราบไหว้สิ่งใดอื่น

นอกจากพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ไม่เชื่อหมอดู ไสยศาสตร์ การทำนายทายทักอย่างไรเหตุผล และ ไม่ได้เสริมสร้างคุณธรรมอะไร หลักธรรมที่กล่าวมานี้เป็นการประกาศของ พระพรหมมิ่งคลาจารย์ ที่ชี้ให้ชาวพุทธเห็นว่าอะไรที่ไม่เป็นธรรมของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าไม่ได้ยกย่องอันนั้นเป็นธรรม

แนวคิดในการเผยแผ่หลักธรรม ในด้านการเผยแผ่ของพระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ท่านมีเอกลักษณ์ในการเทศนาสั่งสอนที่โดดเด่น ท่านมักจะเน้นเรื่องการสร้างปัญญามากกว่าเน้นรูปแบบหรือพิธีรีตองขนบเดิมซึ่งรับเชื่อกันมาอย่างเคยการสอบสวนหาความจริง เช่น การเทศน์ที่ไม่นิยมขึ้นธรรมมาสน์ ไม่เน้นสาธยายบาลียืดยาว จนถึงกับมีการนำรูปแบบของการปาฐกถามาใช้แทนการเทศนาแบบเดิม หรือ การสวดในงานศพ เน้นให้มีการเทศน์ 1 ชั่วโมง เทศน์จบแล้วจึงสวด สวดจบแล้ว ไม่ต้องมีการเลี้ยงจัดข้าวต้ม หลักการปฏิบัติดังตัวอย่างที่ยกมานี้ เป็นแนวคิดของท่านที่ว่า ต้องการสอนคนให้ฉลาด ๆ ไม่ต้องการสอนให้คนโง่

ความคิด และ อุดมการณ์ของ พระพรหมมิ่งคลาจารย์ ท่านมีความมุ่งมั่นที่จะสอนให้ทุกคนได้มีพัฒนาการด้านการรับรู้พระพุทธศาสนาที่ดี ทั้งทางด้านกายและจิตใจ ดังคำที่ท่านกล่าวอยู่เสมอ ๆ ว่า “เห็นคนโง่แล้วสงสาร ไปไหว้พระขอหวย มันไม่ถูก เราต้องสอนให้เขาเข้าใจ ให้ฉลาดก้าวหน้า อยากเห็นคนเจริญทั้งร่างกายและจิตใจ เป็นไท เป็นมนุษย์ เป็นพุทธบริษัทที่ถูกต้อง” (พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทะ), 2550 : 453) สอนให้เป็นผู้รู้ตื่นในหลักธรรมของพระพุทธเจ้า อย่างง่ากล่าวที่ว่า “การบูชาพระรัตนตรัยนี้ จะต้องทำด้วยความรู้ความเข้าใจจึงจะเกิดผลดี อย่าทำเพียงสักแต่ว่าเป็นพิธีกรรม” (พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทะ), 2550 : 161) ฉะนั้นจะมองในความเป็นจริงทางพุทธปรัชญา ในการเผยแผ่หลักธรรมแล้ว ในทรรศนะของ พระพรหมมิ่งคลาจารย์ ก็จึงเป็นเรื่องของการสร้างปัญญาให้เกิดแก่คนหมู่มากให้ได้เข้าใจในความเป็นจริงแห่งชีวิตนั่นเอง

สรุป

อุดมคติชีวิตว่าด้วยความจริงของชีวิตของ พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ถือว่าเป็นอุดมคติที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับพุทธปรัชญา เป็นการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ซึ่งเกิดจากมนุษย์มีความไม่เข้าใจในตัวเอง ผู้อื่น และ ความเป็นจริงของชีวิตตนเอง อุดมคติชีวิตว่าด้วยเรื่องความดี พระพรหมมิ่งคลาจารย์ เห็นว่าการทำความดีเป็นหน้าที่ของผู้ที่มีความคิดเชื่อมั่นในความดี เห็นว่าเมื่อทำดีแล้วต้องได้ดีแน่นอน โดยเครื่องมือในการเข้าถึงความดีของ พระพรหมมิ่งคลาจารย์ นั้น ได้มาจากการแสวงหาความเป็นพระ (ความเป็นผู้ประเสริฐ) ในตนเองให้พบ แล้วศึกษาปฏิบัติขัดเกลากิเลสจากจิตใจของตนให้เบาบาง ด้วยการศึกษารเรียนรู้ปฏิบัติ มีความเข้าใจในธรรมะสามารถนำหลักธรรมคำสอนไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ด้วยความรู้ทันในสิ่งที่เกิดขึ้น

ในการประกาศหลักธรรมคำสอน พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) นับได้ว่าเป็นพระภิกษุผู้มีความโดดเด่นทันสมัยจนถึงปัจจุบันนี้ก็ตาม ท่านได้กล่าวไว้ถึงจุดประสงค์ของการเผยแผ่ธรรมะของท่านว่า “ข้าพเจ้าจักต้องสู้ทุกวิถีทาง เพื่อทำลายสิ่งเหลวไหลในพระพุทธศาสนา และจะต้องนำความเข้าใจถูกมาให้แก่ชาวพุทธให้ได้” (พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทะ), 2550 : 8) ซึ่งหลักการนี้สอดคล้องกับเป้าหมายทางศาสนาที่ได้รับรองไว้โดยพุทธพจน์ที่ว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเที่ยวไป เพื่อประโยชน์สุขแก่มหาชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์แก่ชาวโลกเพื่อประโยชน์เกื้อกูล และ ยังความสุขแก่ทวยเทพ และ มนุษย์” (วิ.มหา. (ไทย) 4/32/40.)

จากการศึกษาวิเคราะห์ทรรศนะเรื่องการศึกษาอุดมคติชีวิตของ พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) เห็นได้ว่ามีหลักในการปฏิบัติดำเนินชีวิตตามแนวทางของพุทธปรัชญา ในการมีชีวิต

อย่างมีความสุขในอุดมคติ และเป็นประโยชน์ตามกาลสมัยตลอด เพราะสามารถเข้าใจในความจริง และสร้างเครื่องมือเพื่อให้เห็นความจริง และ เป็นแนวทางให้ปฏิบัติในความเป็นหลักยึดในการดำเนินชีวิตสมควรศึกษาเรียนรู้เป็นแบบอย่างยิ่ง

บรรณานุกรม

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539 : พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร, 2550: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทเถระ), ประวัติชีวิต ผลงาน หลักธรรม ของแม่ทัพธรรม,

จัดพิมพ์ในวาระชนมายุ 96 ปี.

_____. 2540. 96 ปี ปุชนียบุคคลแห่งแผ่นดินไทย, (นครปฐม: ระฆังทอง, 2550)

พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) คำสอนในพระพุทธศาสนา นนทบุรี : จัดพิมพ์โดย กองทุน

ปัญญานันทธรรม แห่งวัดชลประทานรังสฤษฎ์.

_____. 2534. พุทธธรรม. กรุงเทพฯ : ศูนย์นวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต. พ.ศ. 2552,

พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ). ปัญญานันทะอมตธรรม. กองทุนห้องสมุดศาลาจำปรัตน์.

วัดชลประทานรังสฤษฎ์

ภิกขุ ปัญญานันทะ ทางสายกลาง. ศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา. วัดชลประทานรังสฤษฎ์, ม.ป.ป.

มรณานุสสติการทำบุญทำกุศลที่สูงที่สุด ศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา

วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ม.ป.ป.

_____. อยู่กันด้วยความรัก. ศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา. วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ม.ป.ป.

_____. แนวทางดับทุกข์. ศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา. วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ม.ป.ป.

_____. ชาวพุทธควรเชื่ออย่างไร. ศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา. วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ม.ป.ป.

_____. หน้าทีของลูก.(บันทึกจากพ่อและแม่). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ธรรมสภา ม.ป.ป.

_____. หน้าทีครูบาอาจารย์ หน้าทีศิษย์นักเรียน หน้าทีนักศึกษา นักค้นคว้า. กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ ธรรมสภา ม.ป.ป.

_____. หน้าทีสามี ภรรยา (โอวาทสำหรับคู่ชีวิต). กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ธรรมสภา ม.ป.ป.

_____. หน้าทีนายจ้าง หน้าทีลูกจ้าง. กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ ธรรมสภา ม.ป.ป.

ราชบัณฑิตยสถาน, 2543, พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน,

กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ที่บริษัทอมรินทร์ พริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด.

ราชบัณฑิตยสถาน, 2531, พจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, พิมพ์ครั้งที่ 4,

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.

ความภูมิใจในการทำงาน

Pride in work

สมศักดิ์ สงวนดี

Somsak Sanguandee

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Doctor of Philosophy, Buddhist Psychology

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

พนมนคร มีราคา

PhanomNakhon Meeraka

Email: yot_ss@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 27 ตุลาคม 2561

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 15 พฤศจิกายน 2561

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 20 พฤศจิกายน 2561

บทคัดย่อ

ความภูมิใจในการทำงานเป็นความรู้สึกส่วนรวมของบุคคลในทางบวกและได้รับผลตอบแทนคือ ผลที่เป็นความภูมิใจในงาน ที่ทำให้บุคคลเกิดความกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นที่จะทำงาน มีขวัญและกำลังใจ จะทำให้ผลงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และส่งผลต่อความสำเร็จตามเป้าหมายอีกด้วย การที่บุคลากรจะเกิดความภูมิใจในการทำงานมากหรือน้อยนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจที่มีอยู่ในหน่วยงาน ถ้าหน่วยงานมีปัจจัยที่เป็นเครื่องจูงใจมาก ถ้าโดยหลักการแล้วบุคคลในหน่วยงานนั้นก็ย่อมเกิดความภูมิใจในงานมากขึ้นเช่นกัน

คำสำคัญ : ภูมิใจ, งาน,

Abstract

Pride in work is the collective feeling of the person in a positive way and is rewarded. The result is pride in work that makes a person enthusiastic are committed to work Morale will make the work more efficient and effective and affect the success of the goals as well. Personnel will be more or less proud of their work. It depends on the incentives available in the agency. If the organization has many motivating factors, in principle the people in that agency are also proud of their work.

Keywords: Pride, work,

บทนำ

ความสุขในการทำงานของเรา จะเกิดขึ้นไม่ได้ หากว่าเราไม่ได้มี “ความภูมิใจ” ในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายถือว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยที่มองข้ามไปไม่ได้เลย เพราะนอกจากจะทำให้เราทำงานอย่างมีความสุขแล้ว ความภูมิใจในงาน ถือว่า เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลมีความรู้สึกที่ดีต่องานที่ทำรวมถึงเป็นแรงกระตุ้นที่ช่วยให้บุคคลมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ทำให้เกิดประสิทธิผลในการปฏิบัติงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ความหมายเกี่ยวกับความภูมิใจในงาน

สเตรสและเซลล์เลส (Strauss, George, & Leonard R. Sayles, 1980) กล่าวว่า เมื่อความต้องการขั้นพื้นฐานได้รับการตอบสนองและปฏิบัติงานได้รับผลประโยชน์ตอบแทนทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ ผู้ปฏิบัติงานจะเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน มีความเต็มใจที่จะปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายนั้นให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

ฟิลด์แมนและอาร์โนลด์ (Feldman, Daniel C. and Arnold, Hugh J., 1983) ได้ให้ความหมายว่าความภูมิใจในงาน คือ สิ่งที่แสดงออกหรือความรู้สึกในทางบวกที่มีอยู่ทั้งหมดที่บุคคลมีต่องานที่ปฏิบัติ

(สมยศ นาวิการ, 2533) ให้ความเห็นว่า ความภูมิใจในงาน คือ ความรู้สึกที่ดีโดยส่วนรวมของคนที่มีความภูมิใจในงาน เมื่อบุคคลกล่าวว่าคนมีความภูมิใจในงาน โดยทั่วไปมักจะหมายความว่า บุคคลชอบและให้คุณค่ากับงานสูงและมีความรู้สึกที่ดีต่องานที่ทำนั่นเอง

(ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2544) กล่าวว่าความภูมิใจในงาน เป็นความรู้สึกส่วนรวมของบุคคลต่อการทำงานในทางบวก เป็นความสุขของบุคคลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานและได้รับผลตอบแทนคือ ผลที่เป็นความภูมิใจในงาน ที่ทำให้บุคคลเกิดความกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นที่จะทำงาน มีขวัญและกำลังใจ สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงาน รวมทั้งส่งผลต่อความสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร

(จอมพล พิเศษกุล, 2544) กล่าวว่า ความภูมิใจในงาน หมายถึงความรู้สึกที่จะกระตุ้นและผลักดันให้บุคคลปฏิบัติงาน เพื่อบรรลุผลสำเร็จตามจุดหมายที่ตั้งไว้โดยมีผลมาจากปัจจัยหลายด้านด้วยกัน ทั้งสภาพแวดล้อมภายนอก เช่น เพื่อนร่วมงานผู้บังคับบัญชา ฯลฯ และสภาพแวดล้อมภายใน เช่น ลักษณะบุคลิกภาพส่วนตัว เป็นต้น

(กิตติมา ปรีดีติลล, 2539) กล่าวว่า ความภูมิใจในการปฏิบัติงาน หมายถึงความรู้สึกที่ชอบหรือพอใจที่มีต่อองค์ประกอบและแรงจูงใจในด้านต่างๆของงานและผู้ปฏิบัติงานนั้นได้รับการตอบสนองอันจะเป็นผลที่ทำให้ผู้ปฏิบัติงานรู้สึกเต็มใจ หรือมีความผูกพันกับงานและพร้อมที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

(สุระ หีบโอสถ, 2540) กล่าวว่า ความภูมิใจในการปฏิบัติงาน หมายถึงความรู้สึกหรือทัศนคติที่มีต่อการปฏิบัติงาน เกิดความสุขสบายที่ได้จากการทำงาน ความสุขที่ได้ทำงานกับเพื่อนร่วมงานและมีความภูมิใจเกี่ยวกับลักษณะงาน ค่าตอบแทน การบังคับบัญชา กลุ่มงานและความก้าวหน้าในอนาคต

(นเรศ ภูโคกสูง, 2541) มีความเห็นว่า ความภูมิใจในการปฏิบัติงานหมายถึง ความรู้สึกที่มีความสุขหรือ เจตคติของบุคคลที่มีต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งเกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการในปัจจุบันต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน ถ้าบุคคลมีความรู้สึกหรือเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานในทางบวก จะมีผลทำให้เกิดความภูมิใจในการปฏิบัติงานมีการเสียสละ อุทิศกาย แรงใจและสติปัญญาให้แก่งานมาก ตรงกัน

ข้ามถ้าบุคคลมีความรู้สึกหรือเจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานในทางลบ จะทำให้เกิดความไม่ภูมิใจในงาน ทำให้ไม่มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ขาดความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ เนื่องจากความภูมิใจในการปฏิบัติงานของบุคคลไม่คงที่แน่นอนอาจเปลี่ยนแปลงได้เสมอตามกาลเวลาและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ฉะนั้น ผู้บริหารจึงควรทำการตรวจสอบความภูมิใจในการปฏิบัติงานของหน่วยงาน เพื่อที่จะได้ทำการแก้ไขปรับปรุงบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานให้เอื้อหรือสนองต่อความต้องการของบุคลากร เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความเต็มใจที่จะใช้พลังปฏิบัติงาน ทำให้องค์กรเกิดความเจริญและประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพอสรุปใจความได้ว่าความภูมิใจในงาน หมายถึง เป็นความรู้สึกส่วนรวมของบุคคลต่อการทำงานในทางบวก จากการปฏิบัติงานและได้รับผลตอบแทนคือ ผลที่เป็นความภูมิใจในงาน ที่ทำให้บุคคลเกิดความกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นที่จะทำงาน มีขวัญและกำลังใจ สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงาน รวมทั้งส่งผลต่อความสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมาย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความภูมิใจในงาน

ความภาคภูมิใจในการทำงานที่สำคัญ คือ การประสานงานและความคิดเห็นบนฐานของกัญญาณมิตร

1. การทำหน้าที่ประสานงานในการบริหาร โดยใช้หลักการเป็นกัญญาณมิตรต่อบุคลากรของคณะและมหาวิทยาลัยโดยถือว่าทุกคนคือเพื่อน ทุกคนเป็นญาติ ทำให้เราจะค่อยๆพูดจา ไม่โกรธง่าย ทำให้เกิด การขจัดอิทธิในตนเอง ไม่มีเมฆแห่งความไม่ชอบมาบตบบังใจ ทำให้รับฟังความคิดของผู้อื่นได้เต็มที่
2. การทำงานโดยยึดถือการมีส่วนร่วม โดยไม่ยึดมั่นความคิดของเราคนเดียว ทำสิ่งใดจะต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นหรือเพื่อนร่วมงาน ไม่ว่าเขาจะแสดงความคิดเห็นที่รุนแรงหรือก้าวร้าวอย่างไรก็ต้องรับฟัง โดยต้องปลูกฝังจิตใจของเราอย่างมั่นคงว่าทุกความคิดเห็นมีคุณค่า สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ การประสานความคิดเห็นเพื่อขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมาย เป็นการดำเนินงานที่สำคัญเกิดการผิดพลาดน้อยที่สุด (นายกิต บัญเอก, 2561)

มัมฟอร์ด ได้จำแนกแนวความคิดเกี่ยวกับความภูมิใจในงานจากผลการวิจัย ออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มความต้องการทางจิตวิทยา (The Psychological Needs School) กลุ่มนี้ได้แก่ มาสโลว์ (Maslow) เฮิร์ชเบิร์ก (Herzberg) ลิเคิร์ท (Likert) โดยมอง 13 ความภูมิใจในงานเกิดจากความต้องการของบุคคลที่ต้องการความสำเร็จของงานและความต้องการการยอมรับจากบุคคลอื่น
2. กลุ่มภาวะผู้นำ (Leadership School) มองความพึงพอใจในงานจากรูปแบบและการปฏิบัติงานของผู้นำที่มีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา กลุ่มนี้ได้แก่ เบลค (Blake) มูตัน (Mouton) ฟิดเลอร์ (Fiedler)
3. กลุ่มความพยายามต่อรางวัล (Effort-Reward Bargain School) เป็นกลุ่มที่มองความภูมิใจในงานจากรายได้เงินเดือนและผลตอบแทนอื่น กลุ่มนี้ได้แก่ กลุ่มบริหารธุรกิจของมหาวิทยาลัยแมนเชสเตอร์ (Manchester Business School)
4. กลุ่มอุดมการณ์ทางการจัดการ (management Ideology School) มองความภูมิใจจากพฤติกรรมการบริหารขององค์กร ได้แก่ โครซีเยอร์ และโกลด์เนอร์ (Crozier ;&Gouldner)

5. กลุ่มเนื้อหาของการงานและการออกแบบงาน (Work Content and Job Design) ความภูมิใจในงานเกิดจากเนื้อหาของตัวงาน กลุ่มแนวความคิดนี้ได้แก่นักวิชาการ จากสถาบันทาวิสตอค (Tavistock Institute) มหาวิทยาลัยลอนดอน

กรีนและคราฟ ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับความภาคภูมิใจและการปฏิบัติงานพบว่า มีแนวความคิด 3 แนว คือ

1. ความภูมิใจทำให้เกิดการปฏิบัติงาน (Satisfaction Causes Performance) กลุ่มนี้มีความเชื่อว่าผู้ที่มีความสุขจากการทำงานจะมีผลผลิตจากงาน ซึ่งได้แก่ แนวคิดของ วูม

2. การปฏิบัติงานทำให้เกิดความภูมิใจ ผลงานที่ดีจะสร้างความภูมิใจให้แก่บุคคล ได้แก่ แนวความคิดของฟอร์เตอร์และลอลเลอร์

3. รางวัลเป็นปัจจัยของความภูมิใจและการปฏิบัติงาน (Reward as a Causal Factor) แนวความคิดนี้มองรางวัลหรือสิ่งที่ได้รับซึ่งเป็นตัวแปรเกิดจากตัวแปรต้น คือความภูมิใจและคุณลักษณะของงาน กลุ่มนี้ได้แก่ ผลงานของเบย์ฟิลด์และครอกเคท (Brayfield ;& Crockett) จากแนวความคิดเกี่ยวกับความภูมิใจในงานนั้น การที่บุคลากรจะเกิดความภูมิใจในการทำงานมากหรือน้อย ย่อมขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจที่มีอยู่ในหน่วยงาน ถ้าหน่วยงานมีปัจจัยที่เป็นเครื่องจูงใจมากโดยหลักการแล้วบุคคลในหน่วยงานนั้นก็ย่อมเกิดความภูมิใจในงานมาก ทำให้บุคลากรมีความรู้สึกผูกพันกับงาน อยากรทำงาน ทุ่มความสามารถเพื่องาน เต็มใจที่จะปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ (เศรษฐา มากล้น, 2559)

จากเอกสารข้างต้นพอสรุปใจความได้ว่าการที่บุคลากรจะเกิดความภูมิใจในการทำงานมากหรือน้อย ย่อมขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจที่มีอยู่ในหน่วยงาน ถ้าหน่วยงานมีปัจจัยที่เป็นเครื่องจูงใจมากโดยหลักการแล้วบุคคลในหน่วยงานนั้นก็ย่อมเกิดความภูมิใจในงานมาก

สรุป

ความภูมิใจในการทำงานเป็นความรู้สึกส่วนรวมของบุคคลต่อการทำงานในทางบวกจากการปฏิบัติงานและได้รับผลตอบแทนคือ ผลที่เป็นความภูมิใจในงาน ที่ทำให้บุคคลเกิดความกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นที่จะทำงาน มีขวัญและกำลังใจ สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งส่งผลต่อความสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมายอีกด้วยว่าการที่บุคลากรจะเกิดความภูมิใจในการทำงานมากหรือน้อย ย่อมขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจที่มีอยู่ในหน่วยงาน ถ้าหน่วยงานมีปัจจัยที่เป็นเครื่องจูงใจมากโดยหลักการแล้วบุคคลในหน่วยงานนั้นก็ย่อมเกิดความภูมิใจในงานมาก

บรรณานุกรม

สมยศ นาวิการ. 2533. การพัฒนาองค์การและการจูงใจ. กรุงเทพมหานคร: ดวงกมล.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2544. จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.

จอมพล พิเศษกุล. 2537. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจและลูกจ้างกองพลการ. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยา มหาวิทยาลัย. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล.

กิตติมา ปรีดีดิกล. 2539. ทฤษฎีบริหารองค์กร. กรุงเทพมหานคร: ธนาคารพิมพ์

สุระ หีบโอสธ. 2540. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรฝ่ายบริหารโครงการองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เศรษฐา มากลั่น. 2559. **ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของเจ้าหน้าที่ตำรวจใน
สถานีตำรวจจังหวัดนครนายก**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา.
บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

นเรศ ภูโคกสูง. 2541. **การศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารกสิกรไทย
จำกัด**. (มหาชน). วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.

Strauss, George ;& Leonard R. Sayles. 1980. **Personnel : The Human Problems of
Management, 4th ed**, New Jersey :Prentice-Hall.

Feldman, Danial C. and Arnold, Hugh J. 1983. **Management Individual and Group
Behavior in Organizations**, Tokyo : McGraw-Hill.

นายกิต บุญเอก. 2561. ความภาคภูมิใจในการทำงาน. [ออนไลน์], แหล่งที่มา:
<https://www.gotoknow.org/posts/114697>

จริยธรรมการตีพิมพ์บทความในวารสารชัยภูมิปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

วารสารชัยภูมิปริทรรศน์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ ให้ความสำคัญกับการรักษามาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ ดังนั้น จึงกำหนดให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามหลักการและมาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์อย่างเคร่งครัด ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการและกองบรรณาธิการในวารสารชัยภูมิปริทรรศน์

1. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาและตรวจสอบบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารบทความ โดยพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาบทความกับเป้าหมายและขอบเขตของวารสาร รวมถึงตรวจสอบคุณภาพของบทความตามกระบวนการประเมินคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์
2. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องใช้หลักการในการพิจารณาบทความโดยอ้างอิงเหตุผลทางวิชาการเป็นหลัก และต้องไม่มีอคติต่อผู้สนับสนุนบทความและเนื้อหาบทความที่พิจารณาไม่ว่าจะด้วยกรณีใดๆ ทั้งสิ้น
3. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้สนับสนุนบทความหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความ ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ในเชิงธุรกิจหรือในการนำไปเป็นผลงานทางวิชาการของตนเอง
4. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่ปิดกั้น เปลี่ยนแปลง หรือแทรกแซงข้อมูลที่ใช้แลกเปลี่ยนระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความและผู้สนับสนุนบทความ
5. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ของวารสารอย่างเคร่งครัด

บทบาทหน้าที่ของผู้สนับสนุนบทความในวารสารชัยภูมิปริทรรศน์

1. บทความที่ผู้สนับสนุนส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน
2. ผู้สนับสนุนบทความต้องทำการอ้างอิงให้ถูกต้องทุกครั้งเมื่อนำผลงานของผู้อื่นมานำเสนอหรืออ้างอิงประกอบในเนื้อหาบทความของตนเอง และต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น
3. หากผลงานทางวิชาการของผู้สนับสนุนเกี่ยวข้องกับการใช้สัตว์ ผู้เข้าร่วม หรืออาสาสมัครหรือผลการวิจัยมีประเด็นที่เปราะบางต่อผู้ให้ข้อมูล ผู้สนับสนุนควรดำเนินการตามหลักจริยธรรม ปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด รวมถึงต้องได้รับความยินยอมก่อนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือแสดงเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หรือในสัตว์ ทดลองประกอบด้วยทุกครั้ง
4. ผู้สนับสนุนบทความต้องยินยอมโอนลิขสิทธิ์ให้แก่วารสารชัยภูมิปริทรรศน์ ก่อนการตีพิมพ์และไม่นำผลงานไปเผยแพร่หรือตีพิมพ์กับแหล่งอื่น ๆ หลังจากที่ได้รับ การตีพิมพ์กับวารสารชัยภูมิปริทรรศน์แล้ว
5. ชื่อผู้สนับสนุนที่ปรากฏในบทความต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในบทความนั้นๆ จริง

บทบาทหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์บทความ การพิจารณาคุณภาพของบทความต้องคำนึงถึงคุณภาพของบทความเป็นหลัก และพิจารณาบนหลักการและเหตุผลทางวิชาการโดยปราศจากอคติหรือความขัดแย้งส่วนตัว
2. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องตระหนักว่าตนเองเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของบทความที่รับประเมินอย่างแท้จริง
3. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องไม่แสวงหาประโยชน์จากบทความที่ตนเองได้ทำการประเมิน
4. หากผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความได้ตรวจสอบแล้วพบว่าบทความที่รับประเมินเป็นบทความที่คัดลอกผลงานชิ้นอื่น ๆ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที พร้อมแสดงหลักฐานประกอบที่ชัดเจน
5. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องรักษาระยะเวลาประเมินตามกรอบเวลาประเมินที่วารสารชัยภูมิปริทรรศน์กำหนด รวมถึงไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความให้ผู้อื่นได้รับรู้

การเตรียมต้นฉบับเพื่อการเสนอจัดพิมพ์ในวารสารชัยภูมิปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

1. ขนาดของต้นฉบับ

พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสันขนาด A4 โดยเว้นระยะระหว่างขอบกระดาษด้านบน 3.81 ซม. ด้านขวากับด้านล่าง 2.54 ซม.

2. รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง

ใช้รูปแบบอักษร TH Sarabun PSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้ขนาดและชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการวางตำแหน่งดังนี้

2.1 ขนาดกระดาษ จัดพิมพ์บทความด้วยกระดาษ ขนาด A4 พร้อมระบุเลขหน้า ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านขวาและซ้ายตามรูปแบบการจัดหนังสือทั่วไป

2.2 ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

2.3 ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ตัวพิมพ์ใหญ่ ขนาด 14 ชนิดตัวหนา ตัวพิมพ์เล็ก ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

2.4 ชื่อผู้เขียน ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านขวา ได้ชื่อเรื่อง โดยให้ใส่ทั้งชื่อผู้เขียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุอีเมลด้วย

2.5 ที่อยู่หรือหน่วยงานสังกัดของผู้เขียน ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านขวา ได้ชื่อผู้เขียน โดยให้ใส่ที่อยู่หรือหน่วยงานทั้งชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.6 หัวข้อบทคัดย่อไทยและอังกฤษ ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านซ้าย ได้ที่อยู่หรือหน่วยงานสังกัดของผู้เขียน โดยหัวข้อบทคัดย่อไทยและหัวข้อบทคัดย่ออังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตัวพิมพ์ใหญ่

2.7 เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์ไม่ควรเกิน 3 ย่อหน้า บรรทัดแรกเว้น 1 แท็บ (Tab) จากขอบกระดาษด้านซ้าย และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

2.8 หัวข้อของคำสำคัญ ภาษาไทย ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดซ้ายหน้ากระดาษ ได้บทคัดย่อภาษาไทย และคำสำคัญนี้ไม่ควรเกิน 3 ศัพท์ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา

2.9 หัวข้อของคำสำคัญ ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดซ้ายหน้ากระดาษ ได้บทคัดย่อภาษาอังกฤษ และคำสำคัญนี้ไม่ควรเกิน 3 ศัพท์ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา

2.10 หัวข้อเรื่อง ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านซ้าย ระบุหมายเลขข้อ

2.11 หัวข้อย่อย ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ระบุหมายเลขข้อย่อย โดยเรียงตามลำดับตามเลขหัวข้อเรื่องเป็นหลัก

2.13 เนื้อหา ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน โดยบทความวิจัยและบทความวิชาการ ให้มีองค์ประกอบเริ่มตั้งแต่บทนำหรือความนำ เนื้อหาหลัก วิเคราะห์และสรุป บรรณานุกรม ส่วนบทวิจารณ์หนังสือ ให้มีข้อมูลทางบรรณานุกรม ชื่อผู้วิจารณ์ บทวิจารณ์ สำหรับงานสร้างสรรค์ประเภทอื่นๆ ให้มีองค์ประกอบตามบทความวิจัยและบทความวิชาการ

3. จำนวนหน้าต้นฉบับ

เนื้อหาของบทความตั้งแต่หัวข้อเรื่องจนถึงบรรณานุกรมควรมีความยาวไม่ควรเกิน 15 หน้า
กระดาษ ขนาด A4

4. ช่องทางการส่งผลงาน

4.1 ทางไปรษณีย์ ให้พิมพ์ผลงาน 1 ชุด และซีดีบันทึกผลงานในรูปแบบไมโครซอฟต์เวิร์ด 1 แผ่น ส่ง
ถึง กองบรรณาธิการวารสารชัยภูมิปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ เลขที่ 97 หมู่ที่ 14 บ้านโนนเหลื่อม
ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ 36000 โทรศัพท์ 082-134-1049, 082-443-9987

4.2 ทาง Email โดยส่งไฟล์เวิร์ด ไปที่ phayalae@mcu.ac.th

4.3 ทาง website โดยส่งไฟล์เวิร์ดเข้าในระบบของวารสาร หลังจากนั้น ทางวารสารจะ
ดำเนินการตามลำดับจนกว่าจะมีการตีพิมพ์ผลงาน